

อนุสรณ์

ร.อ.ธนู จินดาสัทธ

๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๒

อนุสรณ์

ร.อ.ธนู จินตาลัทร

๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๒

คำปรารภ

เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๑๒ ทางราชการได้จัดงานพระราชทานเพลิงศพวีรบุรุษที่เสียชีวิตในกรณีการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เพื่อเอกราชและอธิปไตยของชาติ ณ วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน พระนคร รวม ๓๙๖ ราย ในจำนวนวีรบุรุษดังกล่าวนี้ มีวีรบุรุษ "ร้อยเอกธนู จินดาลัทธ" บุตรชายคนเดียวอันเป็นสุดที่รักของข้าพเจ้ารวมอยู่ด้วย ในงานพระราชทานเพลิงศพในวันนั้น นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินแล้ว ทางราชการยังได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกในงานเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่วีรบุรุษทั้งหลายที่พลีชีวิตเพื่อชาติ ในหนังสือเล่มนั้นบรรจุไว้ซึ่งพระบรมราชสดุดีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของชาติ คำสดุดีของท่านนายกรัฐมนตรี, ผู้บัญชาการทหารบก, ผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์, เสนาธิการกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ และคำสดุดีของผู้มีส่วนและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานหน่วยนี้อีกมากท่าน ตลอดถึงได้นำผลงานและระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับงานหน่วยนี้มาลงพิมพ์ไว้ ซึ่งมีเนื้อหนาประมาณ ๖๐ ยก และแจกเฉพาะเจ้าหน้าที่และครอบครัวของวีรบุรุษ ๓๙๖ รายเท่านั้น ส่วนบุคคลอื่นคงมีโอกาสได้รับแจกไปเพียงน้อยราย ข้าพเจ้ามีส่วนได้รับแจกหนังสือเล่มนี้ ในฐานะแม่ผู้ให้กำเนิด "ร.อ. ธนู จินดาลัทธ" หลังจากงานพระราชทานเพลิงศพผ่านไป และขณะใดที่ข้าพเจ้าได้เหลือบมองหรือหยิบหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาอ่านเพื่อเป็นเครื่องปลุกปลอบใจให้คลายความระลึกถึง "ลูกหนู" ขณะนั้นเตือนความทรงจำของข้าพเจ้าอยู่เสมอว่า จะหาโอกาสอัญเชิญพระบรมราชสดุดีและคำสดุดีในหนังสือเล่มนั้นมาจัดพิมพ์เป็นสำเนาเพื่อเป็นส่วนเฉพาะและเป็นอนุสรณ์แด่ "ลูกหนู" อันเป็นสุดที่รักของข้าพเจ้าอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณในวีรกรรมของผู้เสียสละทั้งหลายแม้กระทั่งชีวิต และข้าพเจ้าก็ได้นำมาจัดพิมพ์สมความตั้งใจแล้ว พร้อมกับงานฌาปนกิจศพของคุณหญิงแปลก วรพุฒโภคัย (ศรีธรานนท์) มารดาของข้าพเจ้า และเป็นคุณยายของ "ลูกหนู" ด้วย ในหนังสือเล่มนี้ นอกจากคำสดุดีดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าได้ขออนุญาตนำบท

ความพิเศษของ พ.อ. ปิ่น มุทุกันต์ อธิบดีกรมการศาสนา เรื่อง "ความจริงเรื่องพระเวสสันดร" เพื่อจัดพิมพ์ ท่านก็อนุญาต จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย นอกจากนั้น ข้าพเจ้าได้นำจดหมายและคำไว้อาลัยของท่านผู้มีเกียรติหลายท่านในวัน "ลูกหนู" เสียชีวิต ตลอดถึงจดหมายต่าง ๆ ของลูกหนูที่เขียนถึงข้าพเจ้าทั้งในเวลาเรียนและออกปฏิบัติงานแล้วมาพิมพ์ไว้ด้วย ข้าพเจ้ามิได้คำนึงถึงความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด แต่ข้าพเจ้าคำนึงและระลึกได้อย่างเดียวว่า ในโลกนี้ ไม่มีอะไรอื่นอีกแล้วที่ข้าพเจ้าระลึกถึงหาที่เปรียบมิได้ นอกจากสุดที่รักและสุดดวงใจของข้าพเจ้าคือ "ร.อ. ธนู จินดาลัทธ" หรือ "ลูกหนู" ของข้าพเจ้า กระทั่งทุกคืนวันจนบัดนี้และขณะนี้ ข้าพเจ้าก็ยังตั้งความปรารถนาไว้เสมอว่า หากชาติหน้ามีจริง ขอเราทั้งสองจงได้เป็นแม่ลูกกันอีกและทุกชาติไป ดังนั้น หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าจึงไม่มีคำแก้ตัวหรือถ้อยแถลงใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากความตั้งใจดังกล่าวแล้ว และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอบอุ่นแก่ข้าพเจ้านับแต่วัน "ลูกหนู" ถึงแก่กรรม จนจวบมีงานพระราชทานเพลิงศพ ณ วัดพระศรีมหาธาตุ งานบำเพ็ญกุศล ณ วัดเบญจมบพิตร และในยามปกติที่ทุกคนห่วงใยในข้าพเจ้า ขอให้ทุกท่านจงได้เป็นญาติเป็นมิตรกันต่อไปเถิด

จำรัสพร จินดาลัทธ

๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๒

พระบรมราชสดุดี

และ

คำสดุดีต่าง ๆ

คัดมาจากหนังสือของทางราชการ
ที่จัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
"วีรบุรุษที่เสียชีวิตในกรณีการป้องกัน
และปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์"

๗ มกราคม ๒๕๑๒

ณ วัดพระศรีมหาธาตุ

ภูมิศาสตร์ประเทศ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ผู้ที่เสียชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ได้สละชีวิตเป็นชาติพลี สมควรได้รับความยกย่อง เจ้าหน้าที่ผู้รักษาความมั่นคงของประเทศ ทุกคน จะต้องรักษา เกียรติคุณของบุคคลเหล่านั้นไว้ จะต้องสามัคคีกันปฏิบัติงานต่อไปด้วยความกล้าหาญ เพราะชาติไทยไม่ควรที่จะยอมให้ใครอื่นมายึดครองแผ่นดิน เราจะต้องต่อสู้เพื่อป้องกันรักษาประเทศชาติให้ยืนยง เหมือนดั่งที่บรรพบุรุษของเราได้กระทำมาแล้ว

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๑

ประกาศ

สักการะดวงวิญญาณวีรบุรุษที่เสียชีวิตในกรณีปราบปรามคอมมิวนิสต์ เพื่อประเทศชาติ

ท่านทั้งหลาย ประเทศไทยเป็นประเทศที่รักสันติ ประชาชนรักสงบ แต่ปรากฏว่า เมื่อ ๒—๓ ปีที่ผ่านไปแล้วนี้ ประชาชนชาวไทยทั้งที่เป็นพลเรือน ตำรวจ และทหาร ได้ถูกคนไทยที่หลงผิด ยอมเป็นลูกมือของคนต่างด้าว ถูกหลอกลวงให้ทรยศต่อชาติ ทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สินของคนไทยอย่างทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม น่าอเนจอนาถ ดังที่ท่านได้ทราบจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น รัวกระสุนใส่เด็กและผู้หญิง พระภิกษุ รัวกระสุนใส่ทหารและตำรวจขณะปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองประชาชน ทั้งนี้ ก็เพื่อพยายามที่จะทำลายล้างรัฐบาลประชาธิปไตย แล้วนำลัทธิอุบาทว์คอมมิวนิสต์เข้ามาครอบครองประเทศไทยของเรา

รัฐบาล ตระหนัก ถึงอันตราย อันเกิดจากการกระทำของ ผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ ฉะนั้น รัฐบาลจึงได้ตกลงใจจัดตั้งกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยอาศัยแนวความคิด พลเรือน ตำรวจ ทหาร ในอันที่จะเร่งรัดพัฒนาในทุกสาขา และให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ประชาชน โดยถือหลักว่าทุกคนในชาติจะต้องร่วมมือร่วมใจกันป้องกันและต่อต้านอันตรายที่จะมีต่อทุกคน

เมื่อการดำเนินการของรัฐบาลถูกต้อง เหตุการณ์ก็สงบลง ประชาชนปลอดภัย การทำมาหากินได้ผลผลิตต่าง ๆ ดีขึ้น ผู้หลงผิดก็กลับใจมามอบตัว บุคคลที่ถูกคุกคามภัยจากคอมมิวนิสต์ก็ฮึดต่อสู้ ไม่หลงงมงายเข้าข้างผู้ก่อการร้ายต่อไป ดังเช่นวีรชนที่ยกตัวอย่างไว้แล้วในหนังสือที่ระลึกนี้ บ้างก็เสียชีวิตไปในการปราบปรามผู้ก่อการร้าย บรรดาทหาร ตำรวจ อาสารักษาดินแดน และราษฎรที่เสียชีวิตในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายภายในประเทศ (หรือพวกคอมมิวนิสต์ในไทย) ประมาณ ๓๙๕ คน บรรดาท่านผู้กล้าหาญได้ยอมเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเป็นชาติพลีเข้าต่อสู้ป้องกันศัตรู เพื่อคงไว้ซึ่งเอกราชและ

ความสงบสุขของชาติไทย ซึ่งวีรกรรมเหล่านี้เป็นเกียรติคุณอันสูงส่งยิ่ง ที่ควรยกย่องและสักการะดวงวิญญาณแห่งวีรชนของท่าน

วีรบุรุษผู้เสียชีวิตดังกล่าว ได้ปฏิบัติการด้วยความรักชาติอย่างองอาจกล้าหาญ นับว่าได้ประกอบกรณียกิจตามหน้าที่ของชายชาติทหารอย่างสมเกียรติ เป็นเยี่ยงอย่างอันดีของประชาชนชาวไทย พฤติกรรมอันน่ายกย่องนี้ ชาติไทยจะจารึกเกียรติคุณและวีรกรรมของท่านทั้งหลายไว้จนตราบชั่วฟ้าดิน

บัดนี้ โอกาสที่ประเทศชาติปรารถนาอย่างยิ่งที่จะแสดงความรู้สึกอย่างจริงใจ ยกย่องสรรเสริญ และเทิดทูนความเสียสละต่อประเทศชาติอย่างสูงสุดของบรรดาวีรชนได้มาถึงแล้ว ทางราชการจึงได้จัดงานพระราชทานเพลิงขึ้นในวันนี้ ฉะนั้น ณ บัดนี้พวกเราทั้งหลายขอตั้งสัตยาธิษฐาน อัญเชิญดวงวิญญาณของวีรชน แม้ว่าจะสิงสถิตอยู่ ณ ทิพย-วิมานสถานใดก็ตาม โปรดได้ซาบซึ้งในกุศลเจตนาของประเทศชาติ ที่จะเทิดทูนวีรกรรมของท่านไว้ชั่วนิรันดร.

สดุดีและไว้อาลัย

แด่

ผู้เสียสละชีวิตเป็นชาติพลี
ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ในปัจจุบันนี้ ย่อมเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า "ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์" เป็นมหาภัยต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความสันติสุขของประเทศเป็นอย่างมาก แม้ว่าการป้องกันอริราชศัตรู อันเป็นภยันตรายต่อเสถียรภาพ และความสงบสุขของประชาชนในชาติ จะเป็นภาระหน้าที่ของชาวไทยผู้รักชาติสืบมาแต่โบราณกาลแล้วก็ดี แต่โอกาสที่ชาวไทยทุก ๆ คน จะได้ปฏิบัติภาระหน้าที่อันมีเกียรติดังกล่าว หามีเสมอกันทุกคนไม่

วีรบุรุษ เพื่อนร่วมชาติที่ได้สูญเสียชีวิตก็เพื่อป้องกันรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ เหมือนดังบรรพบุรุษของเราที่ได้สละชีพหลั่งเลือดชะโลมแผ่นดิน เพื่อความเป็นไทยของเรามาแต่กาลก่อน ดั่งเช่น วีรชนในรัชสมัยของพระเจ้ารามคำแหงมหาราช, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ฉะนั้น ในการที่เพื่อนร่วมตายของเราได้มีโอกาสเสียสละชีวิตเป็นชาติพลี ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เพื่อรักษาความสงบสุขของประชาชน และป้องกันมิให้เกิดภยันตรายขึ้นแก่ประเทศชาติเช่นนี้ นับว่าท่านเหล่านี้ได้ประกอบวีรกรรมอันเป็นอมต สมควรแก่การสรรเสริญเทิดทูนและจารึกไว้ในความทรงจำชั่วกาลนาน ดังพระพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า

"รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ"

"แม้ชีพวายสลายไปแต่ภายหลัง เกียรติก็ยังยืนอยู่ไม่รู้สูญ"

เจ้าหน้าที่ พลเรือน ตำรวจ ทหาร สมาชิกอาสารักษาดินแดน และราษฎรอาสาสมัครที่เสียชีวิตในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นี้ ประมาณ ๓๙๕ คน ถึง

แม้ท่านซึ่งเปรียบเสมือนเพื่อนร่วมตายได้จากพวกเราไปแล้วก็ตาม แต่พวกเราก็ยังรู้สึกว่าเพื่อนทั้งหลายไม่ได้จากเราไปไหน ยังคงอยู่กับเรา และเป็นเพื่อนร่วมตายอยู่กับพวกเรา เพื่อนจะให้พวกเราลืมได้อย่างไร ในเมื่อทุกเช้าค่ำพวกเราจะได้มีโอกาสพบปะกันเสมอ ร่วมกิน ร่วมนอนด้วยกัน ไม่ว่าจะลำบากยากแค้นประการใด เราไม่เคยทิ้งกัน เราเคยไปเสี่ยงชีวิต ผ่าดงพงพี ผ่ากระสุน อดอยาก หิวกระหาย หนาวเหน็บอย่างแสนทรมาน ผ่าอันตรายรอบด้านมาด้วยกัน แต่เพื่อนก็ต้องจากพวกเราไปด้วยวีรกรรมอันสูงยิ่ง โดยยอมเสียสละชีวิตอันมีค่า เพื่อเป็นชาติพลี พวกเราคิดว่าวีรกรรมของเพื่อนทั้งหลายนั้นไม่มีอะไรจะยิ่งใหญ่เท่า ซึ่งชาติไทยจะจารึกคุณงามความดี ความกล้าหาญนี้ไว้ตลอดกาล

พวกเราที่ยังอยู่ข้างหลังนี้ ยังไม่มีโอกาสประกอบคุณงามความดีที่สูงส่งเยี่ยงท่านทั้งหลายที่ได้สูญเสียชีวิตไปแล้วได้ ด้วยความอาลัยอย่างยากที่จะหาความเศร้าสลดอันใดมาเปรียบได้ ในนามของเจ้าหน้าที่กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรง จึงทราบประวัติ พฤติกรรม และวีรกรรม ของวีรบุรุษที่วายชนม์เป็นชาติพลีทั้งนี้โดยละเอียดและทุกระยะ จึงใคร่ขอถือโอกาสสดุดีแด่วีรกรรมของท่านด้วยความภาคภูมิใจอีกครั้งหนึ่ง และขอตั้งสัตยาธิษฐาน อัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยและสรรพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั่วสากลพิภพ โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันแกว่นกล้า เกรียงไกรของทุก ๆ ท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพตลอดชั่วนิรันดร เทอญ.

กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

ฯพณฯ **จอมพล ถนอม กิตติขจร**

นายกรัฐมนตรี

ในโอกาสที่กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้จัดให้มีพิธีพระราชทานเพลิงศพแก่ผู้เสียชีวิตไปในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอร่วมแสดงความเศร้าสลดใจและความอาลัยกับครอบครัวและบรรดาญาติมิตรสหายของผู้วายชนม์ทุกท่านด้วย

โดยธรรมดานั้น มนุษย์ปุถุชนทุกคนก็ย่อมรักและหวงแหนในชีวิตของตน ตลอดจนของผู้ที่ตนรักใคร่ด้วยกันทั้งสิ้น ข้าพเจ้าเชื่อเหลือเกินว่า บรรดาผู้เสียชีวิตไปในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เหล่านี้ ต่างก็มีความรักและหวงแหนชีวิตของตนเช่นมนุษย์ทุกคนเหมือนกัน แต่การที่เขาจะต้องเสียสละชีวิตอันเป็นที่รักยิ่งของตนไปนั้น ก็เนื่องจากการยึดมั่นต่อหน้าที่ที่มีต่อประเทศชาติ หน้าที่ในการพิทักษ์รักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงนับว่าพวกเขาเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้เสียสละชีวิตเป็นชาติพลีเพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกราชและอธิปไตยของชาติไทย ตลอดจนความปลอดภัยของพี่น้องชาวไทยโดยแท้ การตายของเขาจึงสมควรที่จะได้รับการเทิดทูนยกย่องจากพวกเราที่เป็นเพื่อนร่วมชาติทุกคน ในฐานะที่เขาเป็นวีรชนของชาติซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันผองภัยให้แก่ชาติไทยจนตัวต้องตายในที่สุด

ด้วยน้ำใจจริงของลูกผู้ชายชาวไทยผู้ได้รับการอบรม สั่งสอนให้เทิดทูนเอกราชและอธิปไตยของชาติไว้เหนือสิ่งอื่นใดมาแต่เล็กแต่น้อย ข้าพเจ้าขอก้มศีรษะคารวะต่อดวงวิญญาณของท่านผู้เสียสละชีพเพื่อชาติอย่างกล้าหาญเหล่านี้ ด้วยความสำนึกในบุญคุณที่ทุกคนได้สร้างไว้ให้แก่ชาติไทยเป็นอย่างสูง เอกราชและอธิปไตยของชาติไทยจะดำรงด้วยความมั่นคงและปลอดภัยโดยตลอดไปได้ ก็ด้วยการที่พี่น้องประชาชนชาวไทยมีใจรักชาติและยินดีเสียสละชีวิตเป็นชาติพลีเช่นพวกท่าน จึงขอให้ดวงวิญญาณของท่านผู้กล้าหาญเหล่านี้จงได้รับความคารวะอย่างจริงใจจากพวกเราชาวไทยผู้อยู่เบื้องหลังไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขออำนาจแห่งกุศลบุญราศีทักษิณานุประทาน ซึ่งทางราชการและญาติมิตรได้บำเพ็ญให้ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยอำนวยให้วีรชนของชาติไทยผู้ได้เสียชีวิตไปในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ทุกคน จงประสพแต่อิฐวิบุญมนุญผลถึงซึ่งสุคติและทิพยสมบัติในสัมปรายภพโดยควรแก่ฐานะทุกประการ เทอญ.

จอมพล ถนอม กิตติขจร
นายกรัฐมนตรี

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

พลเอก ประภาส จารุเสถียร

ผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เมื่อมีเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านของไทยประเทศหนึ่ง คอมมิวนิสต์ได้ตั้งฐานปฏิบัติการแทรกซึม ก่อกวนและบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศไทยขึ้นในดินแดนของประเทศนั้น ในส่วนที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดครองแล้วเริ่มปฏิบัติการแทรกซึมเข้ามาเพื่อตั้งฐานปฏิบัติการขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในพื้นที่จังหวัด สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี คอมมิวนิสต์ได้โฆษณาชวนเชื่อหาสมาชิก และฝึกอาวุธให้กับสมัครพรรคพวกตลอดมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ จีนแดงได้ประกาศความมุ่งหมายในการดำเนินการต่อประเทศไทยอย่างเปิดเผย การปฏิบัติการของคอมมิวนิสต์จึงได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยทำการก่อกวน บ่อนทำลาย และส่งกำลังทั้งคนและอาวุธเข้ามาสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และเริ่มปฏิบัติการในรูปกองโจรขนาดย่อม ๆ มีกำลังหน่วยละประมาณ ๑๐–๑๕ คน ใช้กำลังเข้าขัดขวางการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง มีการลอบสังหารผู้ที่ไม่ร่วมมือ และมีการส่งเด็กหนุ่มไปรับการฝึกอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เมื่ออบรมแล้วก็ส่งกลับเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

รัฐบาลได้ตระหนักเป็นอย่างดีถึงภัยคอมมิวนิสต์ดังกล่าวนี้ จึงได้ตกลงใจที่จะปราบปรามอย่างเด็ดขาดเสียก่อน ที่คอมมิวนิสต์ จะสามารถรวบรวม กำลังกันได้เป็น ปึกแผ่น และปฏิบัติการตามแบบสงครามขบวนการขึ้นได้ในประเทศไทย ฯ พณ ฯ นายกรัฐมนตรีโดยมติคณะรัฐมนตรีจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้บัญชาการ ทำการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๑๙/๒๕๐๘ ลงวันที่ ๑๔ ธ.ค. ๐๘ เรื่อง การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้สั่งจัดตั้งกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ขึ้น กำหนด

นโยบายและภารกิจในการปราบปรามขึ้นไว้โดยแน่ชัด รวมทั้งการจัดหน่วยปฏิบัติการปราบปรามขึ้นในจังหวัดที่มีภัยคอมมิวนิสต์คุกคามและดำเนินการปราบปรามอย่างเด็ดขาดมาตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบัน และจะปฏิบัติการปราบปรามต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งจนกว่าผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จะหมดสิ้นไปจากผืนแผ่นดินไทยอันเป็นที่รักของเราทุกคน

ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นี้ เรามุ่งหนักไปในทางเข้าถึงประชาชน ผูกมิตรกับประชาชน ช่วยพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน คุ้มครองให้สวัสดิภาพและความปลอดภัยแก่ประชาชน ป้องกันและรักษาประชาชน ส่วนใหญ่ที่มิได้เป็นคอมมิวนิสต์และไม่นิยมคอมมิวนิสต์ให้คงอยู่เป็นฝ่ายรัฐบาลตลอดไป พยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้บุคคลผู้หลงผิดไป เข้าร่วมกับ ผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ได้กลับตัวกลับใจเข้ามาสวามิภักดิ์เป็นฝ่ายเดียวกับเรา เราจะใช้กำลังเข้าปราบปรามและทำลายก็แต่เฉพาะผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่ไม่ยอมเข้ามอบตัวแต่โดยดีเท่านั้น

การใช้กำลังปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นั้น เจ้าหน้าที่ผู้ทำการปราบปรามซึ่งมีทั้งพลเรือน ตำรวจและทหาร ได้ออกไปปฏิบัติการอยู่ในถิ่นที่ทุรกันดาน ในที่ซึ่งเป็นป่าเขา และท่ามกลางอันตรายจากการลอบซุ่มโจมตีของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทุกท่านได้ปฏิบัติการตามหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ ทรหด อดทน และด้วยความเสียสละอย่างสูงสุด เท่าที่บุคคลผู้เกิดมาแล้วครั้งหนึ่งจะเสียสละได้ คือเสียสละชีวิตเพื่อป้องกันเอกราชอธิปไตยของไทยไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่ฟ้าและดิน

ท่านผู้กล้าหาญทุกท่านซึ่งได้สูญเสียชีวิตไปแล้วในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และจะได้พระราชทานเพลิงศพ ณ บัดนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้บัญชาการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ขอแสดงความอาลัยอย่างสุดซึ้งในการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของทุก ๆ ท่าน ขอแสดงความเสียใจและอาลัยร่วมกับครอบครัวของท่านผู้อยู่เบื้องหลัง และขอสดุดีวีรกรรมของทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขออำนาจกุศลบุญราศี ซึ่งท่านได้บำเพ็ญไว้ด้วยดีแล้วในปัจจุบันชาตินี้ จงเป็นผลส่งให้ทุกท่านได้ประสบสุขตามควรแก่คติวิสัย

พลเอก ประภาส จารุเสถียร
ผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

นายพ่วง สุวรรณรัฐ

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายพลเรือน

การปราบปรามและขจัดคอมมิวนิสต์ให้สูญสิ้นไปจากผืนแผ่นดินไทยนั้น รัฐบาลได้ทำพร้อมกันทั้งในด้านพัฒนาพื้นที่ ฟื้นฟูจิตใจประชาชนและการปราบปรามกวาดล้างด้วยกองกำลังถืออาวุธ หน่วยกำลังที่ใช้อยู่นี้ เป็นการปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง พลเรือน ตำรวจ และทหาร การใช้กำลังปราบปรามก็ทำเท่าที่จำเป็นเฉพาะผู้ที่หลงผิดไม่ยอมกลับใจและใช้อาวุธเข้าต่อต้านฝ่ายเราเท่านั้น เมื่อมีการปราบปรามก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ฝ่ายปราบปรามจะต้องมีการสูญเสียบ้างตามความจำเป็นเป็นครั้งคราว ผู้ที่เสียชีวิตทั้งหลายที่ได้รับพระราชทานเพลิงในครั้งนี้ ล้วนแล้วแต่นับได้ว่าเป็นผู้กล้าหาญ ได้เสียสละชีวิตเพื่อปกป้องคุ้มครองผืนแผ่นดินไทย และชนชาวไทยทั้งมวลให้พ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ที่กำลังเผยแพร่แทรกซึมเข้ามาในประเทศของเรา ซึ่งนับได้ว่า เป็นการเสียสละอันยิ่งใหญ่ ไม่มีการเสียสละอันใดจะเทียบเท่า วีรกรรมของแต่ละท่านที่ได้ต่อสู้ไปนั้น ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นความโหดร้ายทารุณของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ตลอดจนแสดงออกถึงความมุ่งหมายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่พยายามจะก่อให้เกิดสงครามประชาชนขึ้น ด้วยวิธีการยุงให้คนไทยฆ่าฟันกันเอง เพื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์นอกประเทศจะได้ถือโอกาสเข้าแทรกแซง ทำการยึดครองได้โดยง่ายในภายหลัง แล้วจัดตั้งรัฐบาลที่นิยมการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ขึ้นปกครองประเทศ อันเป็นวิธีการที่ปฏิบัติมาแล้วหลายประเทศ ฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการปราบปรามการแทรกซึมการบ่อนทำลายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยชีวิตและเลือดเนื้อของคนไทยด้วยกันเป็นเดิมพัน ดังเช่นที่ท่านผู้กล้าหาญทั้งหลายได้เสียสละไปแล้ว จึงกล่าวได้โดยแน่ชัดว่า ประชาชนชาวไทยผู้รักสงบสันติ รักประชาธิปไตย เป็นหนี้บุญคุณท่านเหล่านั้นทุกคน แม้ชีวิตของท่านทั้งหลายจะดับสูญไป ชื่อของท่าน คุณงามความดี วีรกรรมที่ท่านประกอบไว้ ยังเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ ดังพุทธภาษิตที่ว่า "รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ"

ในโอกาสนี้ ขอผลบุญที่ท่านได้เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติไปแล้วนั้น จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านทั้งหลายจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

นายพ่วง สุวรรณรัฐ

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายพลเรือน

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายตำรวจ

ข้าราชการและประชาชนที่ได้มีส่วนร่วมในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ถือว่าเป็นผู้รับใช้ประเทศชาติด้วยความเสียสละอย่างใหญ่หลวง เป็นผู้ที่ยอมพลีชีวิตและความสุขส่วนตัวเพื่อชาติและความผาสุกของประชาชน ฉะนั้น ในการที่ต้องเสียชีวิตลงเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ นับว่าเป็นการจบชีวิตลงอย่างสมเกียรติของผู้กล้าหาญ สมควรได้รับการยกย่องและสรรเสริญ จารึกคุณงามความดีไว้ให้เป็นเกียรติประวัติ สำหรับเป็นตัวอย่างที่ดีของคนไทยสืบไป ผืนแผ่นดินไทยพร้อมทั้งเอกราชและอธิปไตยจะดำรงมั่นคงและสมบูรณ์อยู่ได้ ก็ด้วยคนในชาติช่วยกันป้องกันรักษา แม้แต่ในอดีตก็ได้เป็นที่ประจักษ์กันดีอยู่แล้วว่า บรรพบุรุษของเราก็ได้รักษาประเทศชาติไว้เป็นมรดกสืบต่อมาด้วยเสียสละชีวิตเข้าแลกมาแล้ว การเสียชีวิตเพื่อประเทศชาตินั้น เป็นอุดมคติที่ฝังใจคนไทยมาช้านาน เมื่อถึงคราวที่ประเทศชาติมีภัย คนไทยย่อมถือคติที่ว่า ตัวตายดีกว่าชาติตายเสมอ ผู้ที่ทำการป้องกันรักษาประเทศชาติปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ในครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะต้องสูญเสียชีวิตไป ก็สูญเสียไปตามแบบฉบับของคนไทยผู้ยึดถืออุดมคติดังกล่าว ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอชมเชยด้วยความจริงใจในความเสียสละของท่านผู้เสียชีวิต เนื่องในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ทั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง หวังว่าคุณงามความดีที่ท่านเหล่านี้ได้กระทำไว้แล้ว จะส่งผลให้ได้รับแต่ความสุขในโลกหน้า ขอให้ดวงวิญญาณของผู้กล้าหาญทั้งหลายจงบริสุทธิ์ผ่องใส ได้ประสบแต่ความเกษมสำราญในสัมปรายภพตลอดไปชั่วนิรันดร.

พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและ

อธิบดีกรมตำรวจ

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายตำรวจ

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๑

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายทหาร

การป้องกันและรักษาความปลอดภัยของประเทศชาติ เป็นหน้าที่สำคัญของคนไทยทั้งชาติ ฉะนั้น การที่ทหาร, ตำรวจ, พลเรือน และอาสาสมัคร ได้ร่วมกันเสียสละชีวิตเป็นชาติพลี เพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ที่ได้พยายามก่อกวนและบ่อนทำลายความสงบสุขของประชาชน จึงนับว่า เป็นการเสียสละอันมีค่าสูงส่งยิ่ง สมกับความเป็น "ไทย" ที่บรรพบุรุษของเราได้มอบไว้ให้ทุกประการ

ข้าพเจ้าในฐานะรองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายทหาร สำนึกในการเสียสละของผู้กล้าหาญ และวีรกรรมของพวกท่านทุกคน จะเป็นสิ่งเตือนใจให้ข้าพเจ้าและคนไทยทั้งชาติ ได้ระลึกถึงและจดจำไว้ด้วยความคารวะอันสูงยิ่งอย่างไม่มีวันลืมตลอดไปชั่วนิรันดร หากชาติหน้ามีจริง ก็จงได้เกิดมาร่วมกันบนผืนแผ่นดินไทย เพื่อรับใช้ประเทศชาติร่วมกันอีก

ขอให้ดวงวิญญาณของวีรบุรุษทั้งหลาย จงรับทราบไว้ด้วยว่า พวกเราที่ยังมีชีวิตอยู่จะได้ทำการปราบปรามศัตรูของชาติ ให้หมดสิ้นไปจากผืนแผ่นดินไทยโดยไม่หยุดยั้ง ขออำนาจแรงอธิษฐานของข้าพเจ้า และคุณงามความดีของท่านที่ได้เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติในครั้งนี้ จงเป็นบุญกุศลส่งให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุขคติในสัมปรายภพตลอดกาล

พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์

รองผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ฝ่ายทหาร

คำสดุดีและไว้อาลัย

ของ

พลเอก สุรกิจ มัยลาภ

เสนาธิการ กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

ในโอกาสที่ทางราชการจัดงานพระราชทานเพลิงศพแก่เจ้าหน้าที่พลเรือน, ตำรวจ และทหาร ซึ่งเสียชีวิตในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าในฐานะเสนาธิการ กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ รู้สึกซาบซึ้งในความเสียสละของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันนี้ย่อมเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า ฝ่ายคอมมิวนิสต์มุ่งหมายที่จะรุกรานฝ่ายโลกเสรีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้วยวิธีการลับและเปิดเผย เพื่อบ่อนทำลายความสงบสุขของประชาชนทั่วภาคพื้นต่าง ๆ ของโลก รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นที่รักและหวงแหนของพวกเราชาวไทย ก็ได้ตกเป็นเป้าหมายที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ต้องการบ่อนทำลายและมุ่งหมายที่จะครอบครองด้วย

ด้วยความจำเป็นที่จะต้องรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ ตลอดจนองค์พระประมุขให้พ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ทางราชการจึงดำเนินการทุกวิถีทางที่จะสกัดกั้นและทำลายล้างลัทธิอุบาทว์นี้ให้หมดสิ้นไป ท่านผู้กล้าหาญเหล่านี้ได้เสียสละความสุขส่วนตัวปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประเทศชาติจนต้องเสียชีวิต นับว่าเป็นวีรกรรมที่น่าสรรเสริญอย่างยิ่งที่ประชาชนชาวไทยทุกคนจะจดจำไว้ชั่วชีวิต และจะไม่มีวันลืมในความเสียสละสมชายชาติทหารของท่านได้เลย

ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของบรรดาท่านวีรบุรุษเหล่านี้จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

พลเอก สุรกิจ มัยลาภ

เสนาธิการกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

คำปรารภ

ของ

พลเอก ทวนชัย โกศินานนท์

ประธานคณะกรรมการประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิต

ตามคำสั่ง กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ที่ ๖๗/๒๕๑๑ ลง ๑๖ พ.ค. ๑๑ เรื่องแต่งตั้งกรรมการประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิต เนื่องจากการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และคณะกรรมการ ฯ ชุดนี้ได้มอบให้ศูนย์อำนวยการประสานงานกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ รับผิดชอบในการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มีเกียรติที่มาในงานนี้ โดยมิได้จัดตั้งเป็นคณะอนุกรรมการขึ้นแต่ประการใด

ความมุ่งหมายของกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ในการจัดให้มีการประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพวีรชนผู้เสียชีวิต ของกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ขึ้นในครั้งนี้ ก็เพราะเนื่องมาจากถึงระยะเวลาอันสมควร โดยกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ได้ปฏิบัติงานตามภารกิจมาครบ ๓ ปี ใน ม.ค. ๑๒ นี้แล้ว ที่จะได้ประกอบพิธีการทางศาสนกิจต่อสรีรศพของบรรดาวีรชนเหล่านี้ตามประเพณีนิยมให้สมเกียรติสมศักดิ์ที่ได้สร้างสมไว้แต่ครั้งยังมีชีวิตอยู่ และเปิดโอกาสอันดีให้ญาติพี่น้องของบรรดาวีรชนทั้งหลาย เหล่าเจ้าหน้าที่กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ ตลอดจนปวงชนชาวไทยทั้งผองได้บำเพ็ญบุพเปตพลีในพิธีอันทรงเกียรติอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออุทิศทักษิณานุประทานส่งไปให้แก่ดวงวิญญาณของวีรชนเหล่านี้ แม้ว่าจะสถิตประดิษฐานอยู่ในทิพยวิมานสถานใดก็ตาม ด้วยอำนาจดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์และพลังใจที่เราทั้งหลายจะได้อุทิศไปให้ จะทำให้ดวงวิญญาณวีรชนเหล่านั้นชื่นชมยินดีในการกระทำของเราทั้งหลายนี้ และจะสามารถที่จะได้รับผลแห่งทักษิณาทานอย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์สุขแก่ดวงวิญญาณในสัมปรายภพต่อไป

ส่วนการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้นั้น คณะกรรมการ ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำมีความตั้งใจอย่างสูงยิ่ง ที่จะใช้ความพยายามรวบรวมวีรประวัติและความเป็นมาอย่างมีเกียรติของ

บรรดาวีรบุรุษผู้ที่เสียชีวิตไปในกรณีการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งล้วนแต่มีวีรประวัติที่ควรแก่การสรรเสริญสดุดี ให้ปรากฏเป็นทิฏฐานุคติแก่เยาวชน ในอนาคตกาลเป็นอย่างยิ่ง สมควรที่จะได้นำมาบันทึกจารึกไว้เป็นหลักฐานในกิจการของแผ่นดิน เพื่อแสดงให้โลกรู้ถึงคุณงามความดีที่ ได้ประพฤติบำเพ็ญในการป้องกัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ และปวงชนชาวไทยทั้งมวล โดยมิให้สูญหายเป็นอาภรณ์ ประดับแผ่นดินบ้านเกิดเมืองมารดร ให้คนทั้งหลายสรรเสริญอยู่ตลอดกาลนาน แต่คณะกรรมการมีความเสียดายเป็นอย่างมาก ที่ไม่อาจจะรวบรวมวีรประวัติอันทรงเกียรติของบรรดาวีรชนผู้สูญเสียชีวิตเหล่านั้นมาลงพิมพ์ให้ครบถ้วนละเอียดลออในหนังสือที่ระลึกนี้ ได้ เนื่องจากมีเวลารวบรวมน้อย ระยะเวลาในการจัดพิมพ์ก็จำกัด และความหนาของหนังสือเล่มนี้ก็จำกัดเช่นกัน คณะกรรมการ ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำจึงสามารถนำมาพรรณนาไว้แต่เพียงส่วนหนึ่งเท่าที่จะทำได้เท่านั้น ส่วนวีรกรรมอันแท้จริงงดงามและพฤติกรรมของวีรชนอื่น ๆ ที่มิได้กล่าวไว้ในหนังสือนี้ยังมีอีกมากมายโอฬารนัก ถึงแม้จะค้นคว้าและนำมาเรียบเรียงกันด้วยเวลาอันแรมปี และหลายเล่มสมุดไทยก็หาสิ้นสุดกันไม่

อาศัยเหตุดังกล่าวมาข้างต้นนี้ คณะกรรมการ ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำจึงขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ถ้าแม้ว่าการจัดและรวบรวมหรือเรียบเรียงพฤติกรรม เรื่องราวอันทรงเกียรติต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้ ได้ขาดตกบกพร่องไปด้วยประการใด กรุณาอภัยในความบกพร่องนั้นให้ด้วย และหวังใจว่าส่วนดีของหนังสือเล่มนี้คงจะมีอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ก็ขอให้ผลแห่งความดีงามเหล่านั้นจงเกิดเป็นกุศลผลบุญส่งเสริมให้ดวงวิญญาณของวีรชนทุกท่านได้พบประโยชน์สุขตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ ดังปณิธานของคณะกรรมการ ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำได้ตั้งไว้ตั้งแต่ตอนต้นนั้นแล้วด้วย เทอญ.

พลเอก ทวนชัย โกศินานนท์

ประธานคณะกรรมการประกอบพิธี ฯ

ขอแนะนำให้รู้จัก

ร.อ. ธนู จินดาลัทธ

ผู้เสียสละชีพเพื่อชาติ

ชาติกำเนิด

เกิดวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๕

พันโท ขุนจินดารณกร (บื่น จินดาลัทธ) บิดา

นางจำรัสพร จินดาลัทธ มารดา

การศึกษา

— เริ่มการศึกษาจากโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ ที่วัดปรินายก และตึกละอออุทิศข้างวิทยาลัยครูสวนดุสิต จนจบหลักสูตร

— ประถมหนึ่งถึงประถมปีที่สามจากโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย (นักเรียนชายให้เรียนเพียงชั้นนี้)

— ประถมปีที่สี่ จากโรงเรียนเทเวศร์ศึกษา

— มัธยมปีที่หนึ่งถึงมัธยมปีที่หก จากโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร

— นักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ ๑ สำเร็จเตรียมทหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔

— นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สำเร็จเป็นรุ่นที่ ๑๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙

— สำเร็จวิชาจู่โจม (จปร.) รุ่นที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๐๙

— สำเร็จวิชานายทหารราบ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

การงาน

รับราชการสังกัดกรมผสมที่ ๖ ร. พัน ๓ ค่ายสรรพสิทธิ์ประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๑๐

ราชการพิเศษ

ออกปฏิบัติราชการพิเศษปราบปรามและกวาดล้างผู้ก่อการร้ายในเขตจังหวัดสกลนครตามจุดที่สำคัญ

ยศ

ร้อยตรี เมื่อวันที่ ๒๕ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙

ร้อยเอก เมื่อวันที่ ๑ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

อวสานของชีวิต

ได้ปะทะกับผู้ก่อการร้าย ณ บ้านส่องดาว ตำบลหนองแวงโซ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เพื่อป้องกันความผาสุกของชาวไทย และป้องกันเอกราชและประชาธิปไตยของแผ่นดินไทย เขาได้สิ้นชีวิตจากกระสุนปืนของผู้ก่อการร้ายเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ เวลา ๑๙.๐๐ อายุ ๒๖ ปี

อุปนิสัย

เป็นคนรื่นเริง—รักเด็ก—รักเกียรติ — รักหมู่ — รักคณะ — รักตระกูล รักส่วนรวม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแม้กระทั่งชีวิต

"รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ"

"แม้ชีพวายสลายไปแต่ภายหลัง เกียรติก็ยังยืนอยู่ไม่รู้หาย"

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

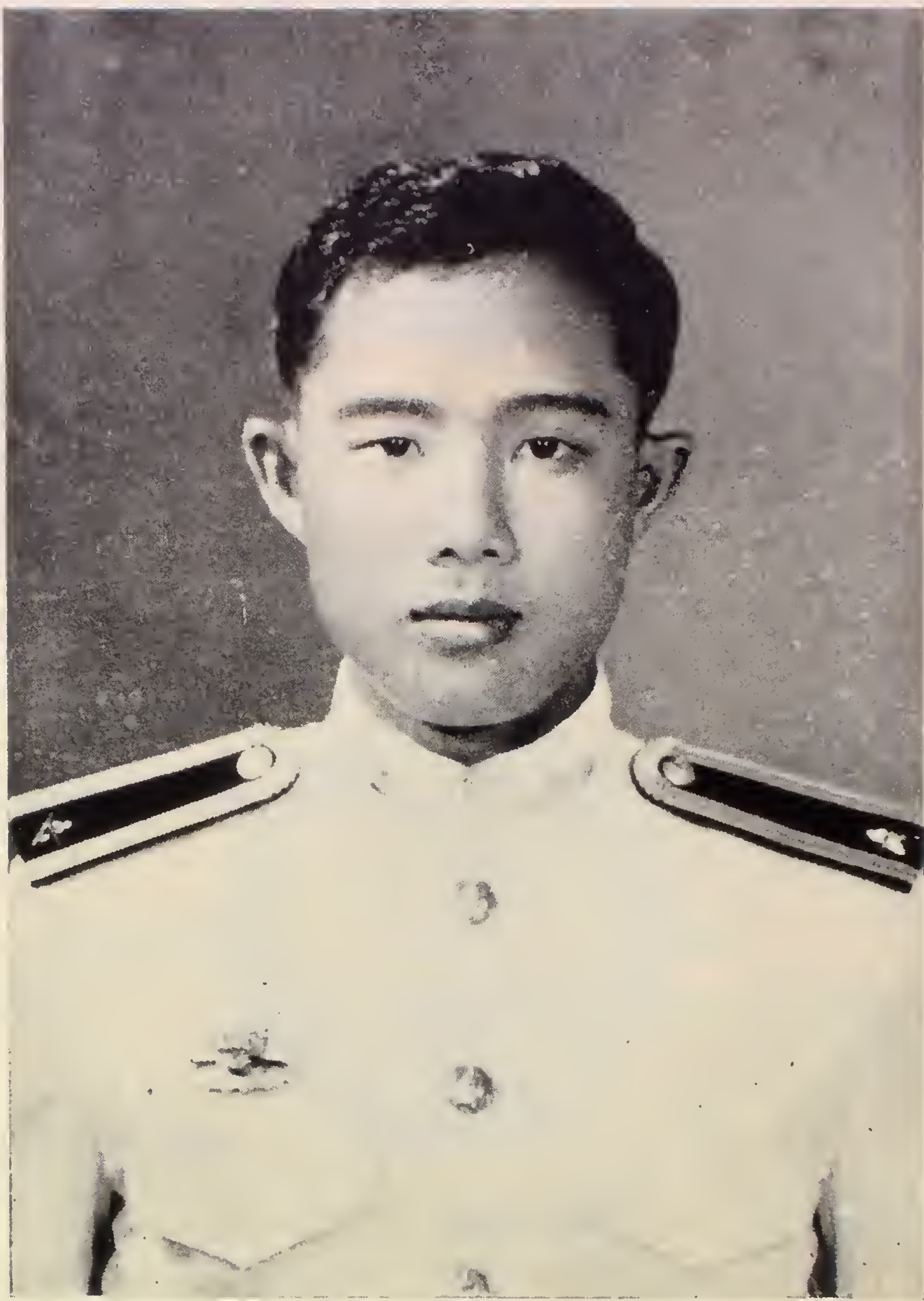
ให้ร้อย[illegible] [illegible] ซึ่งถึงแก่กรรมเนื่องจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ [illegible] ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๑ [illegible]เป็นต้นไป

พระราชทาน ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๑ เป็นปีที่ ๒๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล

นายกรัฐมนตรี

ร.ต. ธนู จินดาลัทธ

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

สภาการศึกษาวิชาการทหาร

ให้ **ปริญญาบัตร** ฉบับนี้ไว้แก่

นักเรียนนายร้อย ธนู จินดาลัทธ ทบ ๒๕๐๔ ก.ท. ๗๕๒

เพื่อแสดงว่าได้ศึกษาจบ และ สอบไล่ได้ตามหลักสูตร

วิทยาศาสตร์บัณฑิต ทบ.

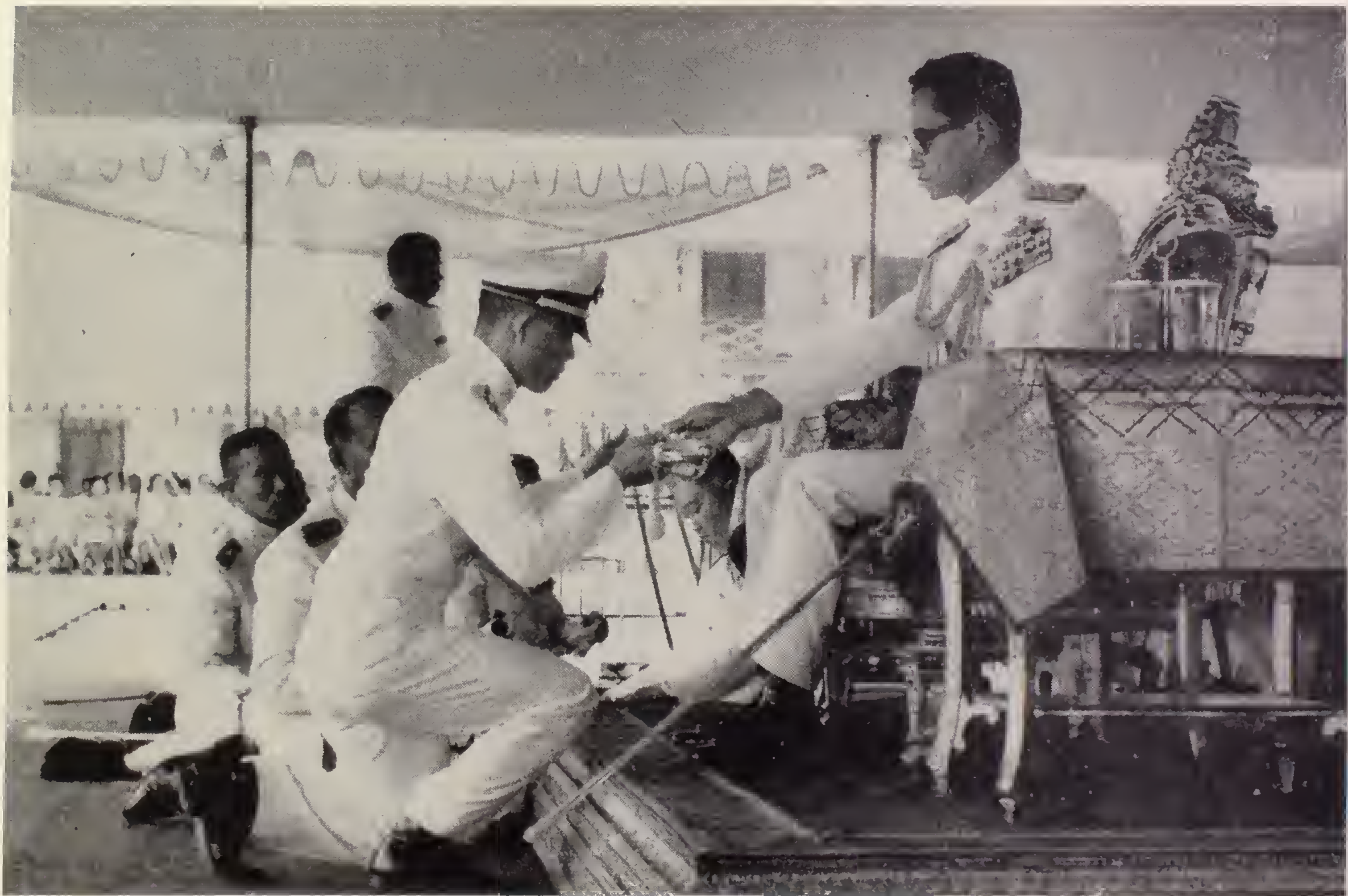
มีศักดิ์และสิทธิแห่งปริญญานั้นทุกประการ

ตั้งแต่ วันที่ ๒๔ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

จอมพล ถ. [signature]
นายกสภาการศึกษาวิชาการทหาร

พลเอก [signature]
ผู้บัญชาการทหารบก

พลตรี [signature]
ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

รับพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต ท บ.

ประดับยศ ว่าที่ ร.ต. ธนู จินดาลัทธ

นนร. ธนู จินดาลัทธ ในชุดเต็มยศราชวัลลภ.

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ขอประกาศว่า

นักเรียนนายร้อย ธนุ จินดาลัทธ

ได้รับการแต่งตั้งเป็นนักเรียนหัวหน้าในตำแหน่ง หัวหน้าหมวด
ประจำปีการศึกษา ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙ ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผลดีแก่ทางราชการ
จงรักษาความดีนี้ไว้และขอให้มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ราชการตลอดไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๙

พลตรี

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พันเอก

ผู้บังคับการกรมนักเรียนนายร้อย

นนร. ธนู จินดาลัทธ ในชุดนักเรียน จปร. ปีที่ ๔

โรงเรียนเตรียมทหาร

โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เสนาธิการกลาโหม

ขอให้ **ประกาศนียบัตร** ฉบับนี้ไว้

เพื่อแสดงว่า นักเรียนเตรียมทหาร ธนู จินดาลัทธ เลขประจำตัว ๔๕

ได้ศึกษาจบและสอบได้ตามหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร

เมื่อวันที่ ๒๓ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๐๔

ขอให้มีสุขสวัสดิ์เจริญเทอญ

พลเอก
เสนาธิการกลาโหม

พลโท
ประธานกรรมการศึกษา

พันเอก
ผู้บังคับการโรงเรียนเตรียมทหาร

นาวาอากาศเอก
ประธานกรรมการสอบ

ร้อยเอก
นายทะเบียน

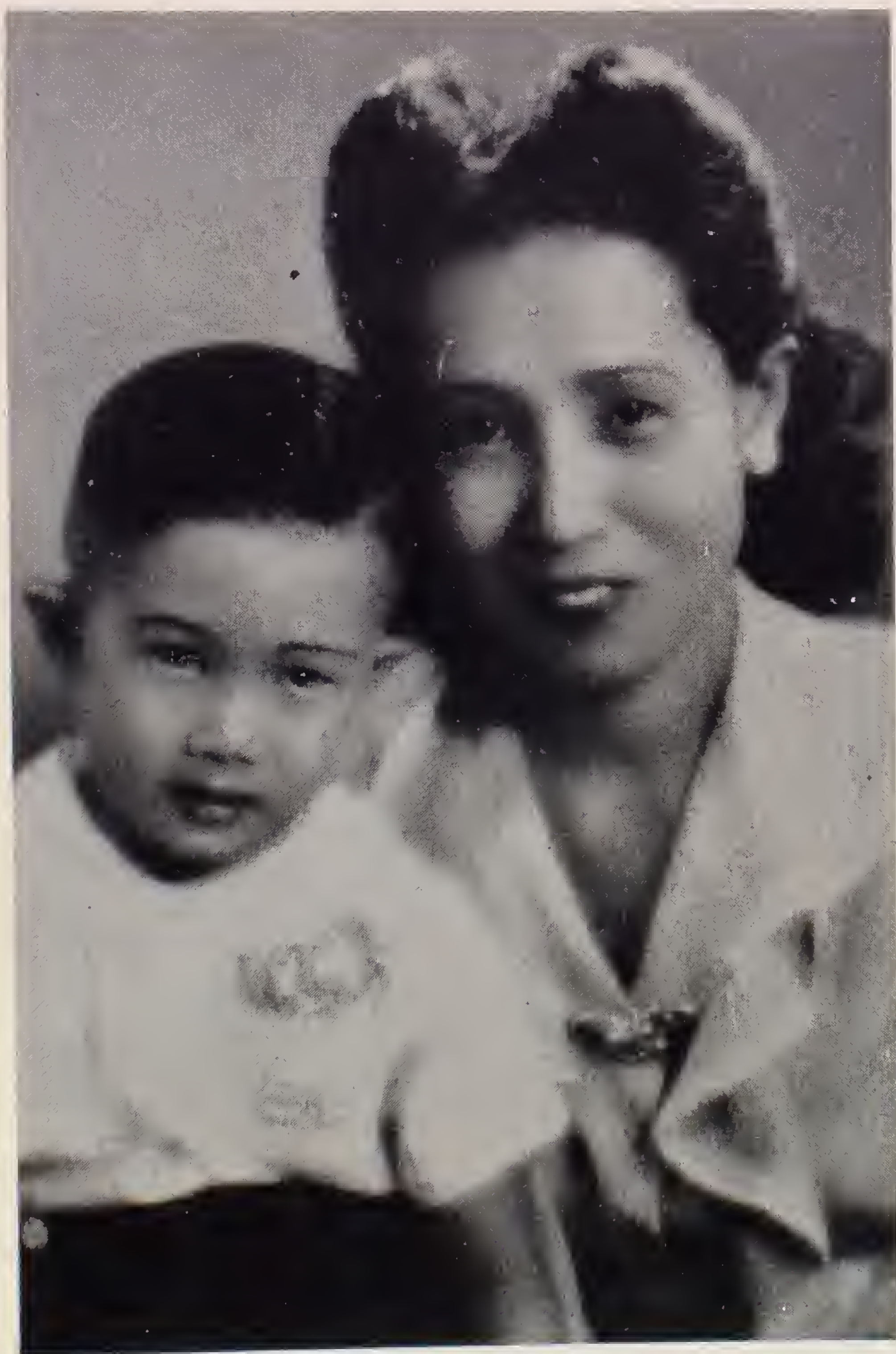
นักเรียนเตรียมทหาร ธนู จินดาลัทธ

วันรับประกาศนียบัตรจบเตรียมทหาร

นักเรียนมัธยมสามัญ เด็กชาย ธนู จินดาลัทธ

ในชุดนักเรียนอนุบาล ธนู จินดาลัทธ กับคุณแม่

รับพระราชทานใบประกาศเกียรติคุณและเข็มบริจาค โลหิต

โรงเรียนทหารราบ

ประกาศนียบัตรนี้แสดงว่า

ว่าที่ร้อยตรี ธนู จินดาลัทธ

ได้สำเร็จ การศึกษาตามหลักสูตร จู่โจม (จปร.) รุ่นที่ ๑๒ (ชกท.๑๕๔๒)

ระยะเวลาศึกษาวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ถึงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

พลตรี (ลงนาม)
ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารราบ

พันเอก (ลงนาม)
รองผู้บัญชาการโรงเรียนทหารราบ

โรงเรียนทหารราบ

ประกาศนียบัตรนี้แสดงว่า

ว่าที่ร้อยตรี ธนู จินดาลัทธ

ได้สำเร็จ การศึกษาตามหลักสูตร นายร้อย รุ่นปี ๐๙ (ชกท. ๑๕๔๒)

ระยะเวลาศึกษาวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ถึงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐

พลตรี

ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารราบ

พันเอก

รองผู้บัญชาการโรงเรียนทหารราบ

คำนำ

คุณจำรัสพร จินดาลัทธ มาขออนุญาตพิมพ์บทความเรื่องนี้ เพื่อเป็นวิทยาทานในงานศพ คุณหญิงแปลก วรพุฒโภคัย ผู้มารดา และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร้อยเอกธนู จินดาลัทธ ผู้บุตร ซึ่งเสียชีวิตในการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ที่สกลนคร ข้าพเจ้าอนุญาตให้พิมพ์ตามความประสงค์

หนังสือนี้ไม่จำเป็นจะต้องเขียนคำชี้แจงไว้ต่างหาก เพราะมีข้อปรารภอยู่ในเนื้อเรื่องแล้ว เพียงแต่ขอแสดงความรู้สึกว่า คุณจำรัสพรได้บำเพ็ญทานบารมี ทำหน้าที่ลูกของแม่ และหน้าที่แม่ของลูก ในโอกาสเดียวกัน เป็นการเจริญรอยตามเวสสันดรชาดก และผลงานของ ร้อยเอกธนู ฯ ทำให้พวกเรามีความผาสุกอยู่ทุกวันนี้

จึงขออธิษฐานให้ท่านผู้ล่วงลับไปทั้งสอง ได้รับส่วนกุศลผลบุญของข้าพเจ้าเองทุกประการ

พ. อ. ปิ่น มุทุกันต์

(พันเอก ปิ่น มุทุกันต์)

กรมการศาสนา

๖ สิงหาคม ๒๕๑๒

บทความพิเศษ

ของ

พ.อ. ปิ่น มุทุกันต์

อธิบดีกรมการศาสนา

[illegible]

ដោយ

[illegible]

[illegible]

บทความพิเศษ
พันเอก ปิ่น มุทุกันต์
อธิบดีกรมการศาสนา
๒๕๑๒

ความจริงเรื่องพระเวสสันดร

โดยปกติข้าพเจ้าไม่ชอบการทำงานที่ขัดแย้งกับคนอื่นเลย ถือคติที่ว่า "ขัดคอเขา เขาก็โกรธพ์โรธเรา นักเลงเก่าเขาไม่หาญราญนักเลง" เพราะเมื่อไปขัดคอใครเขาเข้า หากผู้ที่ถูกขัดคอนั้นเป็นพาล ก็อาจใช้ทิฐิมานะต่อล้อต่อเถียงกัน เสียเวลาทำงานเปล่า ๆ

แต่ในกรณีที่เห็นว่า ถ้าไม่พูดจาอะไรกันบ้างเลยแล้ว จักเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งพระศาสนา ทำให้อนุชนของชาติเสียประโยชน์ที่ควรมีควรได้ ก็จำใจต้องเข้าทัดทานไว้ ตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน เช่น กรณีที่ได้โต้ตอบบาทหลวงโรมันคาทอลิก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ ดังที่ปรากฏเป็นหนังสือ "ตอบบาทหลวง" แพร่หลายอยู่จนทุกวันนี้

ครั้งนี้ก็เป็นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าขอทำหน้าที่พุทธศาสนิกชน เพื่อความสถิตสถาพรแห่งพระพุทธศาสนา และรักษาประโยชน์พุทธศาสนิกชนทั้งมวล

กรณีที่จะนำมาปรารภวันนี้ สืบเนื่องมาจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ได้ตีพิมพ์ข้อความตำหนิติเตียนพระเวสสันดร บรมโพธิสัตว์ในลักษณะจาบจ้วง รุนแรง เป็นปฏิปักษ์ต่อศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยโดยทั่วไป และต่อพระราชจริยาวัตรของพระมหากษัตริย์ไทย รวมทั้งพระสงฆ์และวัดวาอารามทั่วราชอาณาจักร อันสืบเนื่องติดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล ข้อความดังกล่าวมีสำเนา ดังต่อไปนี้

(สำเนา)
คัดจากคอลัมน์ปัญหาประจำวัน
หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ตอบ

เรื่องพระเวสสันดรนั้นไม่มีในพระไตรปิฎก แต่เป็นนิยายชาดกที่แต่งขึ้นหลังพุทธกาล ผมเองก็เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า แต่ไม่เลื่อมใสในพระเวสสันดร เพราะผมเห็นว่านอกจากมีศีลมุสาที่คุณว่ามาแล้ว พระเวสสันดรยังผิดศีลอีกหลายข้อตามฐานะ คือ

เป็นกษัตริย์ ก็ผิดศีลกษัตริย์ ช้างเผือกที่ให้ทานแก่พราหมณ์เมืองอื่นไปนั้น ก็รู้อยู่แล้วว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญในการชลประทาน เพราะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ราษฎรทำไร่ไถนามีกินเป็นสุข เมื่อเอาไปให้คนอื่นเสีย ราษฎรก็ต้องวิบัติเคราะห์ ผิดศีลกษัตริย์ที่ราษฎรเดินขบวนขับออกจากเมืองนั้นถูกแล้ว

เป็นผัวก็ผิดศีลผัว เพราะมิได้ปกป้องรักษานางมัทรีผู้เป็นภรรยา ให้มีความสุขความบริบูรณ์ตามควรแก่อัตภาพ แต่กลับทำให้ต้องตกทุกข์ได้ยาก ถึงคราวจะยกภรรยาให้แก่ผู้อื่นก็ยกให้โดยง่ายเหมือนกับว่า ภรรยานั้นไม่ใช่คน เป็นสรรพพัศดุที่ยกให้คนอื่นได้ตามใจ

เป็นพ่อก็ผิดศีลพ่อ เพราะไม่คุ้มครองป้องกันลูก ให้มีสุขเติบโตโดยปราศจากภัยอันตราย เมื่อชูชกมาขอก็ให้ จนเด็กรู้ตัวหนีไปซ่อนอยู่ในบ่อบัว ก็ยังอุตส่าห์ไปเอาตัวเด็กมาให้แก่คนอื่นจนได้ ชูชกลากถูลูกของตัวเองไปต่อหน้าจนถึงทุบตีเอา ก็เฉยเสีย

การบำเพ็ญทานของพระเวสสันดรเป็นภาระต่อสังคม นอกจากจะทำให้เกิดเสียหายโดยใช้ของหลวงเงินหลวงหาเสียงแล้ว ตัวพระเวสสันดรนั้นเองก็ยังเป็นภาระต่อสังคม ถึงกับต้องลงทุนจ้างพรานเจตบุตรไปเป็นยามอยู่ในป่า คอยห้ามมิให้ใครเข้าไปขอทานอีกได้ พระพุทธเจ้าทรงถือว่าทาน เป็นบารมีอย่างหนึ่ง ทรงสนับสนุนให้คนบริจาคทาน เพื่อชำระจิตให้ปราศจากโลภ แต่ก็ทรงสอนให้คนอยู่ในศีลพร้อม ๆ กัน

ทำทานก็ต้องมีศีลด้วย ขาดศีลก็ไม่ได้

ลักเขา ขโมยเขา หรือโกงเขา มาสร้างตึกในโรงพยาบาลนั้น ไม่ได้บุญ

เวลาในหลวงเสด็จ ฯ ทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัย ประกาศว่าตนบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศล แต่แล้วสั่งให้เอาเงินในมหาวิทยาลัยจ่าย ก็ไม่ได้บุญ

ทุกวันนี้บ้านเมืองกำลังพัฒนา การสอนธรรมนั้นควรระมัดระวัง พิจารณาให้รอบคอบเพื่อมิให้เสียผลแก่การพัฒนา

รัฐบาลลงทุนพัฒนาทางเกษตรเป็นเงินหมื่น ๆ ล้าน ถ้าหากชาวนาเอาผลที่ตนได้รับจากการพัฒนานั้นไปทำบุญสร้างวัดเสียหมด คงอยู่บ้านหลังคาจาก ฝากระแชงต่อไปตามเดิม การพัฒนานั้นก็ไร้ผล

คุณลองไปเที่ยวดูตามบ้านนอกเอาเองเถิด ไปเองไม่ไหว มหาวิทยาลัยมีตเทอมมาไปกับผมก็ได้ เลี้ยงดูตลอดทางด้วย แบบพระเวสสันดรนั่นแหละครับ

คึกฤทธิ์ ปราโมช (๑)

เรื่องนี้เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านทีแรกก็คิดว่าจะปล่อยให้ผ่านไป เหมือนไฟตกน้ำไม่ช้าก็ดับไปเอง เพราะคนเราย่อมอาจที่จะมีความรู้และความคิดผิดพลาดได้ และท่านผู้เขียนเองก็เป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง คงจะไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่พระศาสนาหรือแก่ใคร ๆ การเขียนในหนังสือสยามรัฐนั้น ก็เป็นอาชีพของท่านเอง เป็นการแสวงหารายได้เลี้ยงชีวิตเหมือนกับเรา ๆ ท่าน ๆ นี้เอง แต่ครั้นอยู่มา ได้มีผู้มารบเร้าจะเอาความจริงจากข้าพเจ้ามากขึ้นโดยลำดับ เพราะท่านผู้เขียนได้เขียนอย่างไว้ภูมิของตนอยู่ในที คือยืนยันว่าเรื่องเวสสันดรชาดก มิได้มีมาในพระไตรปิฎก ท่านผู้ที่มารบเร้าเหล่านั้นก็มีเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น บางท่านก็บอกว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นคนมีชื่อเสียง ความเห็นของท่านจะผิดหรือถูกประการใด ก็มีนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยสนใจรับฟัง เพราะเชื่อว่าท่านเป็นบุคคลพหุสูต คนเหล่านี้เมื่ออ่านแล้วก็อาจเกิดมิจฉาทิฐิ ครั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้บริหารบ้านเมือง ก็จะนำเอามิจฉาทิฐิของตนออกใช้เป็นอำนาจ แล้วทำลายความดีงามของชาติบ้านเมืองเสียก็ได้ บางคนแสดงออกสู่ในใจของตนเองที่หลงเชื่อมานานว่า เวสสัน-

---

(๑) ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

ดรชาดกเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า มีมาในคัมภีร์พระไตรปิฎก เพิ่งจะมารู้ความจริงจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐนี้เองว่า เรื่องนี้หาได้มีมาในพระไตรปิฎกไม่ อีกรายเล่าให้ฟังว่า มีวัดวาอารามหลายแห่ง คิดจะเลิกจัดให้มีเทศน์มหาชาติประจำปี เพราะมารู้ว่าเรื่องนี้ไม่ได้มีมาในพระไตรปิฎกเหมือนกัน เรื่องที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเรื่องเล็กแต่เดิมนั้น ไป ๆ ชักจะกลายเป็นเรื่องใหญ่เสียแล้ว ลางแห่งความเสื่อมโทรมของพระศาสนา ได้แสดงออกมาให้เห็นชัดขึ้น

ข้าพเจ้าอยากจะคิดเหมือนกันว่า ข้อความที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันนั้น พอล่วงเลยไปวันสองวันก็ละลายหายสูญไปในอากาศหมด แต่มานึกอีกทีว่า สมัยนี้มีการนำเอาข้อความในหน้าหนังสือพิมพ์ไปรวมพิมพ์เป็นเล่มจำหน่ายกันด้วย เมื่อลงได้รวมพิมพ์เป็นเล่มแล้ว หนังสือนั้นจะถูกจัดเข้าในประเภทสารคดี ไปปรากฏอยู่ในห้องสมุดและสถานที่ศึกษาทั่วบ้านทั่วเมือง หาไม่ก็จะกลายเป็น **"ลูกระเบิดเวลา"** ทำความเสียหายขึ้นได้ในอนาคต

ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านผู้เขียนจะไม่มีเจตนาเช่นนั้น แต่ท่านจะมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม ความเสียหายก็ย่อมจะเกิดขึ้นได้ อุปมาเหมือนคนที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ทำให้เชื้อโรคแพร่ออกไปจากตัว โดยไม่มีเจตนาจะให้เชื้อโรคนั้นไปทำอันตรายใคร ความไม่มีเจตนาของท่านนั้น ช่วยให้ท่านพ้นจากการรับผิดไป ทั้งทางบาปกรรมและทางกฎหมาย คือถ้าเชื้อโรคนั้นไปทำให้ใครเขาตายลง ตัวผู้แพร่เชื้อนั้น ก็ไม่มีกรรมและไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่ก็มิได้หมายความว่า เชื้อโรคที่แพร่ออกไปโดยผู้แพร่ไม่มีเจตนานั้นจะไม่เป็นอันตรายแก่ผู้อื่น ฉันใดก็ฉันนั้น ความวิปลาสที่ผู้ใดผู้หนึ่งแพร่ออกไป แม้ว่าผู้นั้นจะไม่มีเจตนาเลยที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ใคร แต่มันก็เป็นอันตรายได้ ยิ่งในยุคนี้สมัยนี้ "เชื้อมิจฉาทิฐิ" เกลื่อนกล่นอยู่ทั่วบ้านทั่วเมือง เหมาะเหลือเกินที่มิจฉาทิฐิจะแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางและฉับพลัน เพราะฉะนั้น มีอะไรที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด เรารีบซักซ้อมทำความเข้าใจกันไว้เสียดีกว่า

ต่อไปนี้จะได้หยิบยกเอาข้อปัญหาต่าง ๆ ที่ท่านผู้ตอบปัญหาสร้างปัญหาขึ้นไว้ มาวิจารณ์ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันไปตามลำดับ

๑. เรื่องที่มาของเวสสันดรชาดก ตามที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนไว้ว่า เรื่องนี้มิได้มีมาในพระไตรปิฎก แต่เป็นนิยายชาดกที่แต่งขึ้นหลังพุทธกาลนั้น ท่านอาจมีความหลงลืมหรือเกิดความสับสนอะไรสักอย่างหนึ่งก็ได้ เพราะความจริงเวสสันดรชาดกนั้นเป็นพระสูตรที่ยาวมาก มีมาในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก ถ้าดูในพระไตรปิฎกบาลีฉบับหลวง ซึ่งพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ จะพบใน เล่มที่ ๒๘ หน้า ๓๖๕–๔๕๓ ถ้าดูพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ซึ่งจัดพิมพ์โดยกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๐๐ จะพบใน เล่มที่ ๔๕ หน้า ๕๒๗–๖๗๘

รวมความว่า เนื้อเรื่องเดิมของเวสสันดรชาดก มีมาในพระบาลี เป็นพระพุทธวจนะแท้ ความที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกบาลีนั้นอยู่ในรูปคาถา คือเป็นคำร้อยกรอง ต่อมาบรรพบุรุษของเราทั้งฝ่ายราชอาณาจักรและศาสนจักร ได้เห็นพ้องต้องกันว่า เวสสันดรชาดก เป็นเรื่องที่เหมาะสมจะเชิดชูขึ้นเป็นหลักเป็นประธาน ในการเสริมสร้างอัธยาศัยของชนชาติไทย จึงได้มีการแปลเวสสันดรชาดกออกสู่ภาษาไทยตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ครั้นมาในยุคกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประชุมบรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิต แต่งเวสสันดรชาดกเป็นคำกลอน ความในพระราชพงศาวดารจดหมายเหตุไว้ว่า ได้กระทำเมื่อปีขาล จุลศักราช ๘๔๔ ตรงกับพุทธศักราช ๒๐๒๕ ทั้งนี้ก็ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะโน้มน้าวจิตใจของประชาชนพลเมือง ให้สนใจในเวสสันดรชาดกยิ่งขึ้น ต่อมาในแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม ระหว่างพุทธศักราช ๒๑๔๕–๒๑๗๐ ก็ได้โปรดให้แต่งมหาชาติคำหลวงขึ้นอีกชุดหนึ่ง ชะรอยจะให้เป็นแบบฉบับในทางราชการ

น่าสังเกตว่า เวสสันดรชาดกนั้น เป็นที่ทรงเลื่อมใสและเลื่อมใสของบุคคลชั้นนำของชาติไทยอย่างที่สุด เพราะเรื่องราวในเวสสันดรชาดกนั้น สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวันได้ทุกระดับ เป็นตัวอย่างแห่งการปฏิบัติราชการ ตลอดจนการดำเนินวิเทโศบายระหว่างประเทศ จึงปรากฏว่าได้มีผู้ร่วมกันทรงแปลและแปล ตลอดจนตกแต่งสู่สำนวนเทศนาโวหารหลายท่าน คือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาพระคลัง (หน) สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ และพระเทพโมลี (กลิ่น) เป็นต้น บทพระราชนิพนธ์ และบทประพันธ์เหล่านั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นหนังสืออ่านเกวีนิพนธ์แทบทั้งสิ้น

เมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า เวสสันดรชาดกมีมาในพระบาลี เป็นพุทธวจนะปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกอย่างแน่นอนเช่นนี้ ความเห็นของบุคคลที่ว่า เรื่องนี้มิได้มีมาในพระไตรปิฎก จึงเป็นความเห็นผิด ไม่ควรแก่การเชื่อถือของวิญญูชน

อนึ่ง เรื่องนี้จะไปตำหนิพระสงฆ์ผู้เทศน์ท่านก็ไม่ได้ เพราะตามปกติเมื่อจะมีเทศน์มหาชาติ ท่านก็เทศน์คาถาพันก่อน หมายความว่าเอาคาถาพันบทในพระไตรปิฎกมาอ่าน เป็นหลักฐานยืนยันแล้ว จึงเทศน์ในภาษาไทยแบบบทร้อยกรองต่อไป การที่บรรพบุรุษของเราเพียรพยายามแต่งเรื่องนี้เป็นคำร้อยกรองนั้น ก็เป็นที่น่าเคารพบูชาในพระคุณท่านอย่างยิ่ง เพราะท่านประสงค์จะให้คนสนใจฟังเรื่องเวสสันดรให้ตลอด แต่เรื่องนี้ยาวมาก ต้องฟังกันทั้งวัน ท่านจึงเอาความเพริศพริ้งทางภาษาเข้ามาช่วย ดังที่ปรากฏอยู่นี้

๒. ตามที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตำหนิพระเวสสันดรว่า พระองค์ทรงกระทำผิดศีลกษัตริย์ ในการที่พระองค์ได้ทรงช่วยเหลือแก่แคว้นกาลิงคะ ซึ่งตามเรื่องนั้นว่า แคว้นกาลิงคะประสบฉาตกภัย คือเกิดข้าวยากหมากแพง เพราะฝนแล้งมานาน จึงได้ส่งคณะทูตไปกราบทูลขอความช่วยเหลือจากพระเวสสันดร ซึ่งเป็นกษัตริย์ต่างแคว้นกัน พระเวสสันดรก็ประทานความช่วยเหลือ โดยพระราชทานช้างมงคลเชือกหนึ่งไปให้ เพื่อช่วยให้มนุษย์ตาดำ ๆ จำนวนแสนจำนวนล้านพ้นจากความตาย กรณีนี้ท่านผู้ตอบปัญหาตั้งข้อกล่าวหาเอากับพระเวสสันดรอย่างรุนแรง ในทำนองจะให้เห็นว่าพระเวสสันดรทุจริตหรือเป็นคนทุศีล ที่ได้เอาของหลวงไปให้แก่แคว้นกาลิงคะ

การพิจารณาข้อผิดถูกในเรื่องนี้ น่าจะแยกเป็นสองประเด็น คือในประเด็นแรกเราน่าจะต้องยอมรับกันก่อนว่า ฐานะของกษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ สมัยพระเวสสันดรประทานช้างกับสมัยนี้ไม่เหมือนกัน เรื่องราวพระเวสสันดรนั้นเป็นประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารโลก เมื่อกี่แสนกี่ล้านปีแล้วไม่ทราบ ฐานะของกษัตริย์ย่อมเป็น "เจ้าแผ่นดิน" จริง ๆ ในสมัยหลัง ๆ คือในระยะพุทธกาลประมาณสามพันปีมานี้ ก็ยังถือว่าทรัพย์สินบนแผ่นดิน

ทั้งหมดเป็นของพระองค์ แม้แต่ชีวิตของคนและสัตว์ทั้งปวง คำที่เราพูดกันว่า "ของหลวง ๆ" ในสมัยนั้น ก็คือของพระเจ้าแผ่นดินนั่นเอง โดยนัยนี้ การที่พระราชโอรสของพระเจ้าแผ่นดินจะยักยอกของหลวงนั้นจึงมีขึ้นไม่ได้ คุณชายคึกฤทธิ์อาจพลั้งเผลอไปนิดหน่อย ที่เอากฎหมายไทยสมัยนี้ ไปลงโทษพระเจ้าแผ่นดินเมื่อหลายหมื่นหลายแสนปีมาแล้ว

ประการที่สอง ถ้าเราจะคิดถึงความสมควรกันแล้ว การที่พระเวสสันดรซึ่งอยู่ในฐานะเทียบประมุขของประเทศ ได้ทรงพระกรุณาให้ความช่วยเหลือแก่แคว้นอื่นในกรณีนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า พระทัยของพระองค์นั้นน่าบูชามากกว่าที่จะน่าตำหนิติเตียน พระองค์พระราชทานช้างเชือกเดียวเท่านั้น ไปช่วยมนุษย์ที่กำลังจะอดตายทั้งแผ่นดิน โดยที่ทางฝ่ายพระองค์ทรงยอมลดความมั่งมีหรือความผาสุกลงบ้าง ไม่น่าจะเสียหายอะไร ควรจะได้ถือว่าเป็นทิฏฐานุคติเสียด้วยว่า การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นั้น มิใช่ว่าจะคอยให้ตัวเราเองเหลือกินเหลือใช้เสียก่อน แต่ควรจะช่วยกันทั้ง ๆ ที่ตัวเราเองก็ยังลำบากอยู่ แต่ก็มีพอที่จะเจียดจ่ายช่วยเหลือกันได้บ้าง วิธีการอย่างนี้ชาติไทยเราก็ทำกันมานาน ซึ่งเป็นการเอาอย่างพระเวสสันดร เราเคยส่งข้าวสารไปช่วยประเทศอื่น ทั้ง ๆ ที่ข้าวสารในประเทศเรากำลังขึ้นราคา และแม้ทุกวันนี้ เราก็ส่งทหารหลายพันคน ไปช่วยประเทศเกาหลีและประเทศเวียดนาม ทั้ง ๆ ที่เราเองก็กำลังรบติดพันอยู่กับผู้ก่อการร้ายภายในประเทศ ถึงในทางส่วนตัวของแต่ละบุคคลและแต่ละครอบครัว บางทีเราต้องยอมอดออมลงเพื่อช่วยเหลือคนอื่น จรรยาบันเหล่านี้ ไทยเราเจริญรอยตามพระเวสสันดร และแน่นอนตราบที่ชนชาติไทยยังมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้านอยู่ เอกราชของชาติไทยก็จะยังมั่นคงดีอยู่ตราบนั้น

๓. ข้อที่พระเวสสันดรทรงแก้ฝันให้พระนางมัทรี และการที่พระองค์ไม่ทรงแจ้งข่าวการจากไปของพระโอรสพระธิดาแก่พระนางมัทรีทันใด ซึ่งมีผู้เข้าใจว่าพระองค์ทรงโกหกผิดศีลมุสานั้น ตามเนื้อเรื่องที่แท้จริงหาได้ชวนให้เห็นไปเช่นนั้นไม่ เพราะพระเวสสันดรมิได้ทรงมีเจตนาที่จะรับสั่งให้เป็นเท็จ แต่มีพระประสงค์จะรับสั่งเบี่ยงบ่าย เพื่อประวิงเวลาให้พระนางทรงอยู่ในสภาพแห่งพระทัยพร้อมที่จะรับข่าวเช่นนั้นก่อน แล้วพระองค์ก็ตรัสเล่าความจริงทุกประการ ครั้นเมื่อทรงทราบความจริงแล้ว พระนางก็ทรงอนุโมทนา

เรื่องนี้ถ้าจะพูดกันอย่างภาษาชาวบ้าน ก็ต้องพูดว่า "ผัวเมียเขารู้ใจกัน" เป็นเรื่องภายในครอบครัว เวสสันดรชาดกตอนนี้ท่านเน้นให้เห็นในทางจิตวิทยาแบบโอนอ่อนผ่อนตาม คือพยายามปรับสภาพจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อนที่จะให้เขารู้เรื่องอันอาจสะเทือนใจ พระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์นั้นมิใช่จะเป็นเพียงนักสังคมสงเคราะห์ชั้นยอดเยี่ยมเท่านั้น แต่ทรงเป็นยอดแห่งนักจิตวิทยาด้วย การกระทำเช่นนี้ คนที่รักกันก็ทำกันอยู่ทั่วไป เช่นบางรายแม่เป็นโรคหัวใจ บังเอิญลูกไปถูกรถชนตาย ผู้ที่จะไปบอกข่าวการตายของลูกให้ผู้เป็นแม่ทราบ ต้องรีรออยู่ตั้งเดือนก็มี ในระหว่างหนึ่งเดือนนั้นก็ค่อย ๆ บ้อนข่าวให้ทราบทีละน้อย ๆ จนเห็นว่าพอจะรับฟังข่าวทั้งหมดได้แล้วจึงบอกข่าวจริง บางคนที่เป็นโรคร้ายแรง หมอตรวจพบแล้ว ญาติพี่น้องก็พากันปกปิดไม่ให้เจ้าตัวรู้ เพราะเกรงจะเสียกำลังใจ เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรื่องของนักสร้างสรรค์นั้น แม้จะตำหนิติเตียนใคร ก็ใช้วิธีละมุนละม่อม เหมือนหมอที่ประคับประคองคนเจ็บเพื่อให้หายไม่ใช่จะเอาแต่ความผิดไปเที่ยวจู่โจมโถมใส่จนกระทั่งคนดี ๆ ก็กลายเป็นคนเสียไปหมด อันเป็นลักษณะของการทำลาย

๔. เรื่องที่ว่าพระเวสสันดรทรงกระทำผิดศีลอะไรต่าง ๆ มีศีลพ่อ ศีลผัว อะไรเหล่านี้ เป็นเพียงสำนวนพูดของท่านผู้ตอบปัญหาเท่านั้น

การปกป้องคุ้มครองบุตรภรรยานั้น ย่อมเป็นธรรมะของสามี สำหรับกรณีที่พระเวสสันดรพระราชทานสองกุมารแก่ชูชกนั้น ถูกแล้ว ในสายตาของเรา ๆ ท่าน ๆ รู้สึกว่าเป็นเรื่องสะเทือนใจมาก แต่ข้าพเจ้ามานึกถึงความจริงสองประการ คือประการหนึ่งความแตกต่างระหว่างตัวเรากับองค์พระเวสสันดร และระหว่างเมียเรากับพระนางมัทรี สภาพจิตใจของเรากับของพระองค์แตกต่างกันมากเกิน เรานึกดูว่าพระเวสสันดรทรงบำเพ็ญบารมีแก่กล้าเต็มที่อยู่แล้ว เหลืออีกชาติเดียวพระองค์ก็จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า และในชาติที่ทรงเป็นพระพุทธเจ้านั้น พระทัยของพระองค์จะน้อมไปในเนกขัมมะ คือทรงพอพระทัยในชีวิตนักบวช อันเป็นชีวิตสถานเดียวที่จะทรงเป็นที่พึ่งของคนทั้งโลกได้เสมอกัน เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราคิดว่าพระองค์ไม่น่าทรงทำนั้น เป็นเรื่องที่เราเอาใจเราเข้าไปตัดสินเองต่างหาก อาจลืมนึกไปว่าพื้นฐานแห่งจิตใจของเรากับพระเวสสันดร ห่างไกลกันมากเหลือเกิน

ประการที่สอง เรามาลองคิดอย่างหัวอกคนมีลูกบ้าง ถ้าสมมติตัวเราถูกเนรเทศไปอยู่กลางดงกลางป่า ลูกเมียก็ตามไปอยู่ด้วยกัน เรากับเมียนั้นไม่เป็นไร เพราะมันโตแล้ว ไม่ช้าไม่นานก็จะตาย ความสุขสบายก็เคยมีมานานแล้ว ลองลำบากดูเสียบ้างก็ได้ เหมือนข้าราชการผู้ใหญ่ที่ปลดเกษียณแล้วก็ออกไปทำไร่อยู่ในป่าในดงลองดู แต่ลูกเราซิ จะทำอย่างไร ถ้าเอาแกไปหมกอยู่ในป่าในดง ก็ไม่ต้องได้เล่าเรียนเขียนอ่าน โตขึ้นคงจะเป็นไอ้ลูกลิงลูกค่างกันเท่านั้น คราที่นั้นอยู่มาวันหนึ่งเกิดมีตาแก่อะไรสักคนหนึ่งซึ่งมีนิวาสสถานอยู่ในเมืองหลวง มาขอลูกเราไปช่วยทำงานบ้าน ซักผ้าถูเรือนให้แก หรือคอยยกสำรับกับข้าว วิ่งซื้อโอเลี้ยงให้เมียสาวแกกิน การที่เราจะให้ลูกไปอยู่กับตาแก่คนนั้น กับที่จะกักเอาตัวไว้ในป่าในดง อย่างไหนควรทำกว่ากัน และอย่างไหนเป็นการเห็นแก่ตัวของผู้เป็นพ่อแม่ ข้าพเจ้าเองตรองดูแล้ว ถ้าตนเองตกอยู่ในชะตาชีวิตอย่างองค์พระเวสสันดร ก็จะทำอย่างพระองค์ คือให้ลูกเข้าไปอยู่ในบ้านในเมือง เพื่อให้เขาได้รับการศึกษาบ้าง แม้จะไปช่วยใครเขาทำงานบ้านก็ยอม การทำงานรับใช้ในบ้านนั้นก็ไม่เห็นจะเสียหายอะไร จะได้ฝึกเด็กไปในตัว โตขึ้นจะได้ไม่เป็นคนมือบางเท้าบาง ชอบทำงานแบบละเลงขนมเบื้องด้วยปาก ยิ่งถ้าเหตุการณ์เป็นอย่างที่เกิดแก่พระเวสสันดรก็ยิ่งวิเศษ คือทางที่ตาชูชกจะนำสองกุมารไปนั้น ก็ไม่ใช่จะเข้ารกเข้าป่าไปไหน แต่หากกลับไปที่กรุงสีพีนั้นเอง ที่เมืองนั้นพระบิดาพระมารดา และพระญาติพระวงศ์ของพระเวสสันดร ก็อยู่กันเต็มบ้านเต็มเมือง สองพระกุมารมีโอกาสดีเหลือเกิน ที่จะสร้างชีวิตของตนได้ในอนาคต สมัยทุกวันนี้คนไทยในชนบทที่ห่างไกล ก็เจริญรอยตามพระเวสสันดรอยู่ทั่วไป ดังจะเห็นได้ว่า พ่อแม่บางรายเห็นแต่พระหรือผู้หลักผู้ใหญ่จากเมืองหลวงจาริกไปในหมู่บ้าน เขาก็เอาลูกตัวมอบให้ท่านไป บางรายพระหรือผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าเด็กคนไหนมีแววดี ก็ออกปากขอเอาก็มี พ่อแม่เขาก็ยกให้ เพราะคิดว่าอย่างไรเสียเมื่อลูกเข้าไปอยู่ในบ้านในเมืองแล้ว ก็คงจะได้เล่าเรียน ได้ดิบได้ดีกับเขาบ้าง ส่วนการที่จะไปทำตัวเหมือนคนใช้ให้คนอื่นบ้างนั้น ก็ถือเสียว่าเป็นการฝึกหรือการลงทุนก็ได้ ถ้าสำรวจดูคนใหญ่คนโตในเมืองไทยทั้งทางโลกทางธรรม ก็จะพบคนประเภทที่ได้ดีเพราะพ่อแม่ยกให้ อย่างพระชาลีพระกัณหาอยู่มากมาย

การที่คุณชายคึกฤทธิ์ท่านห่วงคนที่เป็นพ่อเป็นผัว จะผิดศีลพ่อศีลผัวนั้น ก็นับว่าเป็นผู้มีน้ำใจที่น่าบูชา ควรสรรเสริญได้ว่าท่านเป็นผัวตัวอย่างพ่อตัวอย่างคนหนึ่ง ไม่เหมือน

กับพ่อบางพ่อผัวบางผัว ซึ่งวุ่นวายจนกระทั่งลูกเมียอยู่ด้วยกันไม่ติด แต่สำหรับความเห็นซึ่งท่านนำมาวิจารณ์พระราชจริยาวัตรของพระเวสสันดรนั้น ก็ถือเสียว่าเป็นความเห็นของท่านซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์คนหนึ่ง และแสดงออกจากพื้นฐานจิตใจของท่านด้วยความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งในวันต่อมาจากที่ท่านเขียนวิจารณ์พระเวสสันดรแล้วเพียง ๑๐ กว่าวัน หมาที่ท่านเลี้ยงไว้ตัวหนึ่งเกิดหายไป ท่านก็ได้เกิดความทุกข์วิปโยคโสกาดูรอย่างน่าเวทนา ตัวท่านเองได้เขียนระบายความทุกข์ในใจลงในหนังสือสยามรัฐนั้นเอง (ฉบับลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๑)ว่า "...เลยหมดเยื่อใยในชีวิตขึ้นมาเฉย ๆ เพราะเยื่อใยเท่าที่มีอยู่ก็บางเต็มทีแล้ว" และว่า "....และคงจะไม่มีปัญญาเขียนอะไรไปอีกนาน ถ้าจะเขียนให้ได้ก็ต้องฝืน...." เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ท่านครั้งนี้ คงจะเป็นไปด้วยเทวานุภาพดลบันดาลให้ท่านได้สารภาพต่อศาสนิกชนว่า อันที่จริงพื้นฐานจิตใจของท่าน แตกต่างห่างไกลจากพระเวสสันดรมาก เพียงแต่หมาหายตัวเดียวก็หมดกำลังใจที่จะทำคุณประโยชน์ แก่ผู้ที่เคารพนับถือในตัวท่านมานมนานเสียแล้ว จึงเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจโดยประการทั้งปวง

๔. มีอยู่อีกข้อหนึ่งที่คุณชายคึกฤทธิ์ ตำหนิพระเวสสันดรอย่างร้ายแรง ว่าพระองค์ทรงประพฤติเป็นภาระแก่สังคม คือ ในระหว่างที่พระองค์พร้อมด้วยพระชายาและพระโอรสไปประทับอยู่ในป่า ท้องที่ประเทศเจตราฐ รัฐบาลประเทศนั้นได้ตั้งแต่งนายพรานป่าคนหนึ่งคอยถวายอารักขา ตาพรานคนนั้นก็มีธนูเป็นอาวุธ และมีสุนัขฝูงหนึ่งเป็นลูกมือเรื่องนี้ดูตามเนื้อเรื่องในเวสสันดรชาดกแล้ว พระเวสสันดรมิได้ทรงขอร้องรบกวนอะไรเลยแต่หากเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีของรัฐบาลเจ้าของประเทศนั้น จัดขึ้นถวายเอง จะยกเอาความข้อนี้มาตำหนิพระเวสสันดรได้อย่างไร ก็ในสมัยทุกวันนี้ เวลาคนสำคัญต่างประเทศแม้เพียงคนเดียว แม้จะมีฐานะด้อยกว่าพระเวสสันดรก็ตาม ผ่านเข้าไปในเขตประเทศอื่น เจ้าของประเทศก็จัดกำลังอารักขา มีตำรวจล้อมหน้าล้อมหลังกันมากมาย ก็ไม่เห็นมีใครยกมาลำเลิก กลับถือว่าเป็นอัธยาศัยไมตรีอันดีงาม และเป็นความรอบคอบของทางราชการเสียด้วยซ้ำ ก็นี่กษัตริย์ทั้งองค์ พร้อมทั้งพระชายาและพระโอรสพระธิดา มาประทับอยู่ในประเทศอันเป็นถิ่นกันดาร รัฐบาลเจ้าของประเทศเสียกำลังเจ้าหน้าที่อารักขาเพียงคนเดียว กับหมาฝูงเดียวเท่านั้น ยังจะนำมาค่อนขอดกันอีกหรือ ถ้าพิจารณาอย่าง

เป็นธรรมแล้ว เรากลับจะเห็นว่า พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นภาระแก่สังคมน้อยที่สุด ฝ่ายรัฐบาลเมืองเจตราฐนั้นก็ทำถูกแล้วที่ไม่ใจจืดดูดายต่อแขกบ้านแขกเมือง เป็นการทำทางสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไปภายหน้า ทั้งเป็นตัวอย่างอันดีของผู้มีคุณธรรม ซึ่งมิใช่จะคอยพินอบพิเทาเอาใจเมื่อฝ่ายหนึ่งมีอำนาจวาสนา แต่พอเขาหมดอำนาจวาสนาแล้ว ตาเดียวก็ไม่แล ยังแถมคอยเหยียบย่ำซ้ำเติมกันเสียอีกด้วย

ประเพณีเทศน์มหาชาติ

ประเพณีการฟังเทศน์มหาชาติของไทย คงจะได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และมีต่อเนื่องกันมาตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องเหล่านี้มีการอ้างอิงในวรรณคดีหลายแห่ง ครั้นมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาล ที่ ๑ แห่งจักรีวงศ์ อันเป็นยุคแห่งการพัฒนาจิตใจของประชาชนครั้งใหญ่ ทางราชอาณาจักรและศาสนจักรก็ได้ฟื้นฟูประเพณีฟังเทศน์มหาชาติเป็นการใหญ่ เพื่อใช้เป็นหลักเป็นประธานในการพัฒนาทางจิตใจ ดังปรากฏในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความตอนหนึ่งว่า การเทศน์มหาชาติหลวงได้มีเป็นการใหญ่ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์เองทรงผนวชเป็นสามเณร (รัชกาลที่ ๕) ก็ได้ถวายเทศน์มหาชาติกัณฑ์หนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นที่หน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงไว้ในคำนำหนังสือมหาชาติด้วยว่า เมื่อเจ้านายทรงผนวช ก็ได้มีการฝึกเทศน์มหาชาติแทบทุกพระองค์ เมื่อทรงครองราชย์แล้วก็ได้ทรงฟังเทศน์มหาชาติด้วย

ทางด้านประชาชนพลเมือง ประเพณีการเทศน์มหาชาติได้มีขึ้นตามวัดวาอารามทั่วไป คือ แต่ละวัดมีการเทศน์มหาชาติให้ประชาชนฟังปีละครั้ง ซึ่งท่านคงจะได้ยินคำประกาศของวัดต่าง ๆ แพร่ออกมาเป็นครั้งคราวว่า ทางวัดกำหนดจะมีเทศน์มหาชาติประจำปีในวันที่เท่านั้นเท่านี้ และถ้าท่านเดินทางท่องเที่ยวไปตามชนบทแห่งภูมิภาคต่าง ๆ ในระหว่างสี่เดือนแห่งฤดูแล้ง ท่านก็จะได้พบเห็นการบุญของพุทธศาสนิกชนที่ขึ้นหน้าขึ้นตาอย่างหนึ่ง คือ การฟังเทศน์มหาชาติประจำปีเหมือนกัน แต่ในชนบทนั้นมักจะทำกันเป็นการเอิกเกริก ซึ่งบางท้องถิ่นก็เรียกงานนี้ว่า บุญพระเวส มีขบวนแห่กันอย่างสนุกสนาน

ซึ่งสมมติว่าเป็นการรับขวัญแห่งพระเวสสันดรกลับจากถูกเนรเทศคืนสู่บ้านเมือง หมู่บ้านใดมีงานบุญพระเวสแล้ว ในวันนั้นประตูบ้านประตูครัวของทุกครอบครัว ก็จะเปิดไว้ต้อนรับเพื่อนบ้านร้านถิ่น ไม่เลือกหน้า มันเป็นวันแห่งมิตรไมตรีที่รุ่งเรืองแจ่มใส ยากที่จะบรรยายให้ถูกถ้วนได้ ประเพณีดังที่กล่าวมานี้เป็นกิจกรรมชั้นนำของชาติไทย ในการหล่อหลอมกล่อมเกลาอัธยาศัยของคนในชาติ ให้รักใคร่กลมเกลียวและรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ยังชนชาติไทยให้รวมกันเป็นกลุ่มก้อน และพากันยืนหยัดรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้จนทุกวันนี้

ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนมวลพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งหลาย ทั้งฝ่ายบ้านฝ่ายวัดได้ช่วยกันศึกษาเวสสันดรชาดก และเจริญรอยตามเยี่ยงอย่างพระองค์ท่าน กับขอให้ช่วยกันรักษาประเพณีฟังเทศน์มหาชาติไว้ให้มั่นคง และให้ตรงตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของประเพณีนี้ ซึ่งมิได้มุ่งแสวงหาลาภสักการะอันใด ยิ่งไปกว่าการสร้างสรรค์จรรโลงจิตใจของประชาชาติ ให้บริสุทธิ์งดงาม.

คำไว้อาลัยของญาติมิตร

และจดหมายของ "ลูกหนู"

ร.อ.ธนู จินตาลัทธ

กองบังคับการกองพันทหารราบที่ ๓ กรมผสมที่ ๖

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

เรื่อง ขอแสดงความเสียใจในมรณกรรมของ ร.ต. ธนู จินดาลัทธ

เรียน นางจำรัส จินดาลัทธ

กองพันทหารราบที่ ๓ กรมผสมที่ ๖ มีความเสียใจที่จะเรียนให้ท่านทราบว่า ร.ต. ธนู จินดาลัทธ ซึ่งเป็นบุตรชายสุดที่รักของท่าน ได้ถึงแก่กรรมเนื่องจากการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่ บ้านหนองแวง ตำบลส่องดาว อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ร.ต. ธนู ฯ ได้ถึงแก่กรรมครั้งนี้อย่างสมศักดิ์ศรีของชายชาติทหารทุกประการ นับได้ว่าเป็นวีรกรรมอันควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง ซึ่งคณะนายทหาร นายสิบ และพลทหาร ของกองพันทหารราบที่ ๓ กรมผสมที่ ๖ จะขอจดจำวีรกรรมของ ร.ต. ธนู ฯ ไว้อย่างไม่มีวันลืม และโอกาสนี้นายทหาร นายสิบ และพลทหาร ได้ร่วมกันเสียสละเงินเพื่อช่วยเหลือในการฌาปนกิจศพ ร.ต. ธนู ฯ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ได้โปรดรับไว้เพื่อดำเนินการต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พันโท ประเทือง พินโปน

ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๓ กรมผสมที่ ๖

โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

เรียน คุณนายจำรัสพร ที่เคารพ

ดิฉันและคณะครูอนุบาลอุบลราชธานี ขอแสดงความเสียใจในมรณกรรมของน้องบ้อมเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ชื่นใจที่เขาตายเพื่อประเทศชาติ คุณความดีที่น้องบ้อมทำไว้กับพวกดิฉันนั้นมากมายเหลือเกินค่ะ เพื่ออนุสรณ์ เพื่อเป็นการไว้อาลัย ดิฉันได้เขียนคำกลอนนี้ขึ้น ถ้าไม่เป็นการรบกวนมาก หากคุณนายจะจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก โปรดพิจารณาบทกลอนนี้ด้วยค่ะ

ด้วยความเคารพ

นางอำภา แก้วเนตร

ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลอุบล ฯ

คู่อุรา "ลูกแม่มูล" ไม่สูญไกล

เหมือนสายฟ้าฟาดลงตรงใจพี่ ดั่งชีวีจะสิ้นตามยามนั้นเสีย
เมื่อทราบข่าวเพื่อนเล่ายังงัวเงีย แสนจะเพลียอ่อนระโหยสิ้นโรยแรง
เมื่อไม่นานผ่านมาเห็นหน้าอยู่ อยากใคร่รู้เวรใดใคร่แอบแฝง
มาติดตามเข่นฆ่า ฆ่าฟันแทง พี่จะแช่งสาปสิ้นราคินคาว
"น้องบ๋อม" นี้ดีเลิศประเสริฐยิ่ง งานทุกสิ่งทำได้ไม่ร้อนหนาว
เพียงแต่บอกงานก็เสร็จเด็ดทุกคราว ฝีมือพราวยอดเยี่ยมทุกเหลี่ยมคู
เป็นทหารหาญจริงยิ่งกว่าร่าง เวลาว่างจากฝึกนึกถึงหนู
พวกเด็กเล็กอนุบาลทำงานครู มาช่วยดูสอนสั่งทุกครั้งไป
บ้างก็เรียก "คุณอา คุณน้า พี่" บางครั้งมี "ผู้หมวด" อวดกันไข
แล้วหัวร่อต่อกระซิกกับเด็กไทย เล่นหัวไปไม่เลือกหน้าว่าผู้ดี
โมเดอนดานซ์ชุดลูกแกะกับหมาป่า พี่น้องยาช่วยลูกช้างอย่างเร็วจี๋
ทั้งระบำญี่ปุ่นอีกรุ่นมี ช่วยงานพี่เมื่อวันเด็กมกรา
อันความดีเหล่านี้ยังตราติด อยู่แนบชิดเพื่อนพ้องพี่น้องหนา
แต่นี้ไปจะได้เพียงเตือนตา คู่อุรา "ลูกแม่มูล" ไม่สูญไกล
ขออำนาจคุณพระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สถิตอยู่เขาเขินเนินไศล
ได้ปกป้องวิญญาณทหารไทย "หมวดธนู" คนนี้ไว้ให้สุข เทอญ,

△

จาก......คณะครูอนุบาลอุบลราชธานี

คำไว้อาลัยแด่น้องบ๋อม

จากคณะครูโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี

พวกพี่ของน้องบ๋อมที่โรงเรียนอนุบาลอุบล ฯ รู้สึกมีเกียรติเป็นอย่างสูง ที่คุณแม่ของน้องบ๋อมได้บอกไปว่าต้องการคำไว้อาลัยของพี่ที่คุ้นเคยกับน้องบ๋อม เพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่จะจัดพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ ฉะนั้น เพื่อเป็นที่เตือนใจของพี่และเพื่อนทุกคนจะได้ระลึกถึงคุณงามความดีของน้องบ๋อมเมื่อยังมีชีวิตอยู่ จึงรู้สึกมีความยินดีมากที่ได้มีโอกาสเขียนคำไว้อาลัยแด่น้องบ๋อมผู้แสนดีที่จากไปอย่างไม่มีวันกลับมาพบพี่ ๆ อีกแล้ว

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๐ จะมีนายทหารหนุ่มสำเร็จใหม่ ๆ เดินเข้ามาในโรงเรียนเราประมาณ ๔–๕ คน ผู้ชายรูปร่างสูงใหญ่ล่ำสันคนนั้นคือน้องครูใหญ่ ร.ท. ไพทูรย์ จุลกะทัพพะ และคนร่างเล็กผิวขาวคือเพื่อนของเธอ ร.ต. ธนู จินดาลัทธ ซึ่งตอนหลังเราเรียกเธอว่าน้องบ๋อม

น้องบ๋อมได้เข้ามาสนิทสนมกับพี่เป็นเวลานานพอสมควร ตลอดเวลาที่มาคุ้นเคยกันนั้น เธอเป็นเด็กที่เรียบร้อยและสุภาพกับพี่ทุกคน ทั้งมีอัธยาศัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสมอ ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ น้องบ๋อมจะมาช่วยทำงาน ทำอุปกรณ์การสอน อีกทั้งน้องบ๋อมพักอยู่ในโรงเรียนกับครูใหญ่ เลยทำให้พี่ทุกคนมีความสนิทสนมคุ้นเคยเหมือนเป็นน้องชายของเราเอง อีกทั้งเธอมีความรู้ทางศิลปดีพอสมควร สามารถที่จะสอนร้องรำทำเพลง และฟ้อนรำต่าง ๆ ซึ่งน้อยคนนักที่จะทำได้และสามารถถ่ายทอดให้แก่นักเรียนได้อีกด้วย ครั้งสุดท้ายที่น้องบ๋อมได้ฝากฝีไม้ลายมือไว้ให้เป็นที่ระลึกถึงไม่ลืม ก็คราวงานวันเด็กของโรงเรียนซึ่งครูทุกคนจะช่วยกันจัดให้มีขึ้นทุกปี แต่ในปีนี้ได้น้องบ๋อมมาช่วยงานด้วย ได้หัดละครให้นักเรียน ควบคุมการแสดงจนงานเสร็จเรียบร้อย การแสดงจากนิทานอิสปเรื่องหมาป่ากับลูกแกะ การแสดงดีทั้งเพลง บทบาท และเครื่องแต่งตัว ซึ่งน้องบ๋อมเป็นผู้จัดการควบคุมเองทั้งสิ้น ผู้ปกครองของนักเรียนและแขกที่มาในงานได้กล่าวชมเชยการแสดงฉากนี้อยู่ไม่ขาดปาก และได้ขอรู้จักกับน้องบ๋อมทั้งสงสัยว่าทำไมปีนี้โรงเรียนอนุบาลมีครูผู้ชาย เมื่อได้รับการแนะนำตัวในวันงานหลังจากการแสดงเสร็จสิ้นลงแล้วก็ได้รับการปรบมือ และได้รับของที่ระลึกเป็นจำนวนมาก

นักเรียนทุกคนที่ได้รู้จักครูธนู ต่างก็ได้นำเรื่องครูธนูไปเล่าให้คุณพ่อคุณแม่ฟัง ครูธนูเล่านิทานเก่ง ครูธนูสอนวาดเขียนเก่ง ครูธนูสอนร้องรำทำเพลงเก่ง ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้รู้จักกับครูธนูต่างก็พากันยกย่องในอัธยาศัยอันดีงาม ครูธนูได้ใช้เวลาว่างจากงานในหน้าที่ที่ประจำอยู่มาช่วยเหลืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่โรงเรียนโดยไม่หวังค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น พี่ ๆ รู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณเป็นอย่างยิ่ง และในขณะเดียวกันทำให้พี่ ๆ นึกถึงคุณแม่ของเธอด้วยที่ทุกคนได้พูดกันเสมอว่า คุณจำรัสพรท่านอบรมลูกป้อมของท่านได้ดีแท้ ๆ ควรที่เราผู้เป็นแม่ของลูกจะได้ดูเป็นตัวอย่าง ตลอดเวลาทำงานของเธอ เธอไม่ได้ละทิ้งงาน เอาใจใส่ติดตามอย่างใกล้ชิด ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก พี่ ๆ ไม่ได้สังหรณ์ใจเลยว่าการแสดงฉากสุดท้าย ของเรื่องหมาป่ากับลูกแกะ เพลงพญาโศกที่เปิดครั้งสุดท้ายจะเป็นลางว่าเพลงนี้จะได้ใช้กับน้องป้อมของเรา ตลอดชีวิตของเธอได้สร้างสมแต่ความดีงาม ขอคุณงามความดีเหล่านี้จงติดตามไปในภพหน้า และได้ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณน้องไปสู่สุคติ ณ สัมปรายภพ เทอญ.

<u>หมายเหตุ</u>

เดิมคิดว่าจะทำศพลูกชายพร้อมกับคุณยาย แต่มีท่านผู้ใหญ่แนะว่า ควรจะให้ทางการจัดพร้อมกับผู้อื่น ดังนั้นคำไว้อาลัยนี้จึงเก็บมาพิมพ์ในตอนนี้

จำรัสพร จินดาลัทธ

โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี

๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑

กราบเท้าคุณแม่ที่เคารพและนับถือ

ในโอกาสที่พี่สันไปกรุงเทพ ฯ เพื่อส่งน้องหนุ่ยย้ายกลับ ดิฉันจึงถือโอกาสเขียนจดหมายมากราบคุณแม่ แต่ด้วยความตั้งใจแล้วได้ตั้งใจไว้หลายหนเหลือเกินแทบจะนับไม่ถ้วนทีเดียวค่ะ ว่าจะเขียนจดหมายถึงคุณแม่ และจดหมายของคุณแม่ที่เขียนถึงพี่สัน หนูก็พลอยได้อ่านทุกฉบับ พี่สันก็บอกให้หนูเขียนเพื่อปลอบใจคุณแม่เสมอ หนูก็ได้แต่ตั้งใจว่าจะเขียนทุกที หนูกับน้องบ๋อมก็สนิทสนมกัน เพราะถ้าน้องบ๋อมมาช่วยทำงานก็ทำอยู่ที่ห้องพักครู ซึ่งหนูก็ทำงานในห้องนั้น น้องบ๋อมคุยอะไร ๆ สนุก ๆ ให้ฟังหลายอย่าง บางทีก็เพลิดเพลินไปกับเสียงฮัมเพลงของน้องบ๋อม เพราะในเวลาที่น้องบ๋อมทำงานก็ฮัมเพลงเบา ๆ ไปด้วย หนูชอบดูผลงานที่น้องบ๋อมทำ และชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่น้องบ๋อมได้ช่วยเหลือทำให้ และยังชมว่าคุณแม่ของน้องบ๋อมช่างอบรมลูกได้ดีเหลือเกิน ทำได้ทุกอย่างทั้งงานผู้ชายงานผู้หญิง หนูจัดดอกไม้น้องบ๋อมก็อาสาช่วยแล้วเขาก็ทำได้ดีสวย แม้แต่ช่วยหนูสอนนักเรียนในชั่วโมงการฝีมือ น้องบ๋อมก็สอนจนนักเรียนติดใจ หายากนักที่จะได้พบคนเช่นนี้สักคน หนูมีลูกชาย ๒ คน และลูกสาว ๒ คน เวลานี้คนโตอายุ ๑๔ ปี ชื่อธนูเหมือนกัน แต่ลูกชายของหนูไม่ได้เรื่องเลย ไม่ชอบทำอะไรสักอย่าง แม้แต่อ่านหนังสือไม่อยากไปโรงเรียน อยากไปเที่ยวเท่านั้น ทำอย่างไรหนูจึงจะสอนลูกชายของหนูได้สักเสี้ยวเล็ก ๆ ที่คุณแม่สอนน้องบ๋อมหนอ แล้วยิ่งทำให้หนูคิดถึงน้องบ๋อม

ถ้าหากคุณแม่มีโอกาสขึ้นมาเที่ยวอุบลแล้ว หนูจะยินดีมากที่สุด อยากเห็นคุณแม่ผู้น่ารักของน้องบ๋อม น้องบ๋อมเคยอ่านจดหมายของคุณแม่ให้หนูฟัง ว่าคุณแม่ผู้แสนดีเขียนจดหมายถึงน้องบ๋อมยืดยาวอย่างไร และน้องบ๋อมก็เขียนถึงคุณแม่ยาว ๆ เช่นเดียวกัน จดหมายของคุณแม่น่าอ่านน่าฟัง ซึ่งหนูเองและลูก ๆ ไม่เคยปฏิบัติต่อกันได้เลย

ที่สุดนี้หนูขอคุณพระศรีรัตนตรัย จงช่วยคุ้มครองคุณแม่ผู้น่ารักและน่านับถือจงประสบแต่ความสุขความเจริญด้วยอายุวัฒนะอย่าให้มีภัยอันใดมากล้ำกลายได้นะคะ

กราบด้วยความเคารพและนับถือ

อำภา แก้วเนตร

๗๗๗ ต. บางพลัด

อ. บางกอกน้อย ธนบุรี

๑๙ ก.พ. ๒๕๑๒

กราบคุณแม่ที่เคารพ

ผมยังไม่สามารถจะมีความรู้สึกได้จริง ๆ ว่า ธนูได้จากไปแล้ว เวลาอยู่ที่วัดโสม ฯ ก็พอจะเห็นจริงเห็นจังได้ แต่พอห่างมาชั่วครู่ก็ยังคิดอยู่เสมอว่าธนูยังอยู่ ผมรู้สึกเศร้าจริง ๆ และทุกครั้งที่นึกถึงเขายังรู้สึกหวิว ๆ ที่ใจ จึงคิดว่าคุณแม่คงรู้สึกมากกว่าผมร้อยเท่าพันเท่า ผมได้รู้จักธนูมาไม่กี่ปีและสนิทกันมาก็น้อยปีลงอีก ยังมีความรู้สึกอย่างนี้ คุณแม่เลี้ยงเขามาแต่เล็กจะรู้สึกแค่ไหน ผมพอเข้าใจได้ และเห็นใจคุณแม่จริง ๆ

ธนูเป็นศิษย์ที่สนิทกับผมมากที่สุด และผมรักแกเหมือนญาติอันสนิท และจากการพูดคุย จดหมายติดต่อระหว่างเราทั้งสองทำให้ผมได้ทราบถึงความรักความเคารพ ความบูชาที่เขามีต่อคุณแม่และครอบครัว จากการคบและการติดต่อกันระหว่างผมกับเขานี่แหละทำให้ผมเคารพนับถือคุณแม่ แม้ก่อนที่จะได้พบกัน คุณแม่มีลูกคนเดียวและสามารถอบรมให้เป็นคนดีอย่างนั้น คุณแม่ต้องมีวิธีการที่ดีมาก ผมไม่ทราบจะบอกกับคุณแม่อย่างไรดีว่าทุกคนที่รู้จักกับธนู และนิยมเขาแค่ไหน พี่ผมและหลาน ๆ ที่สวนชอบและนิยมธนูทุกคน เพราะแกเข้ากับใครก็เข้าได้เป็นเด็กดีเสียจริง ๆ ผมนึกถึงว่าต่อนี้ไปผมจะไม่ได้พบแกอีก ผมก็เสียใจเหลือเกิน แม้จะพยายามนึกว่าแกสบายแล้วหมดทุกข์หมดห่วง แต่อดนึกไม่ได้ว่าแกทิ้งผมไป ผมมีเรื่องอีกมากที่จะคุยกับแก แต่แล้วก็หมดโอกาส เราพูดกันเข้าใจกันดีเพราะมีอุดมคติเหมือนกัน ผมจึงเสียใจมากที่ขาดคนช่วยคิดร่วมกัน

ธนูเคยบอกผมว่า รักและนับถือผมเหมือนญาติสนิท ผมเองก็ได้ตอบไปว่า ผมมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ผมจึงขอกราบเรียนคุณแม่ว่า ขอให้ถือว่าผมเป็นญาติรุ่นเด็กของคุณแม่ หากมีเรื่องใดที่ผมจะรับใช้ และให้ความสะดวกแก่คุณแม่ได้แล้ว ขอความกรุณาได้เรียกผมได้ทันที นึกว่าผมเป็นคนหนึ่งที่เป็นญาติสนิทของคุณแม่

คุณแม่เรียกผมได้ที่

พ.อ. เกษม นันทกิจ
กองวิชาวิศวกรรมเครื่องกล
ร.ร. จปร. ๘๑๒ ฝ ๒๐๐ ต่อ ๕
หรือ บ้านกฤษณวัน
๗๗๗ ถ. บางพลัด ธนบุรี ๔๖๑๐๔
หรือ ๒ คลองวัดสักใหญ่ อ. บางกรวย นนทบุรี

ผมไม่ทราบจะกราบเรียนคุณแม่อย่างไร จึงจะให้ได้เข้าใจแจ่มแจ้งดีกว่านี้ว่า ธนูลูกคุณแม่นั้นดีจริง ๆ น่ารักเหลือเกิน ผมขอให้คุณแม่ภูมิใจว่าลูกคุณแม่ แม้อายุจะสั้น แต่แกก็ได้ทำชื่อให้วงศ์ตระกูลและแก่คุณแม่ ซึ่งแกบูชาอย่างที่สุดในโลกนี้แล้ว หากผมมีโอกาสอย่างไรที่จะทำให้คุณแม่สบายใจขึ้น ขอให้กรุณาใช้ผม

ด้วยความเคารพอย่างสูง

เกษม นันทกิจ

ผ.ส. ๖ ร. พัน ๓ ค่ายสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี
๒๑ มี.ค. ๒๕๑๐

กราบคุณขาสุดที่รักของลูกหนู

เขียนหัวเรื่องแล้วก็ต้องนั่งนึกตั้งนาน นานมาก เพราะหนูไม่รู้ว่าจะเขียนอะไรลงไป นี่เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ลูกหนูของคุณขา งง! อย่างหนัก หนูมาถึงวันศุกร์ รายงานตัวเสร็จแล้วก็เข้าที่พักที่เรือนรับรอง ตอนเย็น ๆ มีเพื่อนรุ่นเดียวกันมารับไปหาอาหารทาน รุ่งขึ้นวันเสาร์ พี่ ๆ บางคนที่กระเป๋าหนัก และนิสัยชอบเฮฮาก็จัดเลี้ยง มีรุ่นพี่ ๔ คน มีภรรยามา ๑ คนคือเจ้ามือ เพื่อนรุ่นเดียวกัน ๓ คน มีภรรยามาด้วยอีก ๑ คน และในจำนวนนี้ มีเพื่อนคนที่บ้านอยู่เรณู ดีมาก คอยเกื้อกูลบ๋อมอยู่ทุกวันนี้

พอเสร็จเรื่องอาหารก็ไปเที่ยวแคมป์ฝรั่ง มีสโมสรน่าดูมาก ที่จริงตอนเช้าเราก็มาทานอาหารเช้าไปครั้งหนึ่งแล้ว แต่ไปตอนนี้ พวกพนักงานที่เห็นแต่งตัวเหมือนพยาบาลเปลี่ยนมาแต่งชุดกี่เพ้าสีเหลืองสวยมาก เข้าไปในสแนกบาร์ มีสลอตแมชีน และไพ่ประเดี๋ยว ๆ พวกที่กลับมาจากไปปฏิบัติการที่เวียดนาม (พวกนักบิน) เข้ามาในบาร์ เสียงกระดิ่งก็ดังขึ้น เป็นอันว่าทุกคนในที่นั้นได้กินฟรี ๑ อย่าง เป็นการเลี้ยงที่รอดตายมาได้ มันดังเช่นนี้อยู่สัก ๔–๕ ครั้ง หนูก็ล่อสกอช ๆ โซดาเข้าไปรวมเบ็ดเสร็จ ๖ แก้ว พักเดียวออกมานั่งอ้วกที่รถ พี่ ๆ ตามออกมาพาตัวไปดูฟลอโชร์ต่อ ยังไม่ค่อยรู้เรื่องเลยฮะ

แต่นั่นมันเป็นเพียงวันเดียว ไม่ได้หมายความว่าพี่ ๆ จะพาลูกหนูไปดินเนอร์, เล่นการพนัน ทุกวัน เขาทุกคนก็มีเงินไม่มากมายอะไรไปกว่ากันเลย

เมืองอุบล ไม่ใช่เมืองสำหรับคุณขาจะอยู่ มันสวยสดงดงามดีอยู่หรอก สำหรับแก่งสะพือ แม่น้ำมูลและอื่น ๆ เหมาะสำหรับนักทัศนาจร แต่ค่ายที่บ๋อมมาอยู่ห่างจากอำเภอวารินทร์ชำราบ ๕ กิโล ไม่มีรถเดินในค่ายออกไปสู่เมือง ถ้าจะไปรถเมล์ ต้องรอรถจากอำเภอพิบูลมังสาหาร ผ่านหน้ากองพัน นานแสนนานจะมาสักคัน ในค่ายไม่มีร้านค้า ไม่มีร้านข้าวแกง ไม่มีร้านโอเลี้ยง ฟังแล้วคุณคงว่าไม่จริง แต่มันจริง แม่ค้าจะมาขายอาหารก็เมื่อ ๑๐.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. น้ำแข็งเปล่า ๓ ก้อน ๑ สลึง หมดเวลาแล้วไม่มีกิน

ปิ่นโตไม่มีคนรับทำเพราะอาหารแพงเหลือเกิน บางหน้าเขาว่าต้นหอมต้นละ ๒๕ สตางค์ ข้าวเหนียวเนื้อหรืออะไรก็แพง ไม่ใช่ว่าอาหารพื้นเมืองจะถูก และที่ร้ายที่สุดก็คือป้อมต้องนอนที่กองร้อย จะหุงข้าวเจียวไข่กินก็ไม่ได้ ป้อมจะต้องนอนหัวกองร้อยเช่นนี้ ประมาณ ๖ เดือนเป็นอย่างน้อย และหลังจากนั้นก็จะได้ลงไปอยู่บ้าน แต่มันก็ไม่แน่ อาจต้องเลยออกสนาม แบบณรงค์ แย้มสกุล หรือคนอื่น ๆ ที่มาก่อนหนูก็ได้

ที่ทางเขาจัดให้หนูอย่างดี มีฉากกั้นระหว่างหนูกับทหาร มีเตียงใช้ปูด้วยผ้าห่ม มีผ้าปูที่นอนสะอาดปูทับ หมอนใหม่เอี่ยมแบบทหาร คือผ้าดิบทั้งชุด มุ้งสีเขียวใหม่เอี่ยม หนูมีห้องอาบน้ำที่เขาทำให้ใหม่สำหรับหนูคนเดียว มีทหารประจำตัว ๑ คน ชื่อ พล ฯ ปรางทอง มาจากเลิงนกทา เขาคุยว่าเคยเป็นทหารประจำตัวนายทหารมาแล้ว จัดเข้าของได้เรียบร้อยดีพอใช้ ซักผ้าให้ลูกหนูด้วย ในห้องที่หนูนอนมีโต๊ะเก้าอี้อย่างละตัว ข้างฝามีรูปสมเด็จพระบรมราชินีนาถ และรูปปลุกใจให้กล้าหาญ เย็นลงมองจากหน้าต่างเห็นพระอาทิตย์สีแดงดวงโต แถวนี้มีต้นไม้ใหญ่ (ใหญ่มาก) เป็นหมู่ ๆ มันน่าจะร่มรื่น แต่ไม่มีทางเพราะอากาศร้อนเป็นบ้า ยิ่งเย็นลงยิ่งอยาก -- เป็นเหมือนเมื่อหนูเด็ก ๆ แล้วไปกับพี่หมัยน่ะฮะ วันนี้เป็นวันแรกที่มานอนกองร้อยเสียด้วย กองร้อยอยู่ห่างจากบ้านรับรองมาก ห่างบ้านเพื่อนที่เป็นพวกสรรพาวุธ เลยไม่มีใครมารับไปทานอาหาร ป้อมก็เกิดไม่อยากเดินไกล เลยให้ปรางทองออกไปหาข้าวเหนียว แต่จ่ารู้ว่าเป็นของหมวดมาใหม่ เลยหุงข้าวมาให้สองปิ่นโต มีเนื้อมานิดหน่อย ปลาเค็ม ๒ ชิ้น ไข่ดาว ๑ ฟอง น้ำปลาพริก ๑ ถ้วย และซุบหน่อไม้ ๑ ปิ่นโต รวมทั้งหมดเขาคิดเพียง ๗ บาท หนูมากินกับสุวิช อยู่สิทธิ์ รอดตายไปได้หนึ่งมื้อ เสร็จแล้วก็ประชุมทหาร บอกให้เขารู้ว่า นี่คือผู้หมวดมาอยู่ใหม่ ชื่อหมวดธนู เป็นคนพลัดบ้านมาไกลเหมือนพวกเขาทั้งหลาย และตั้งใจว่าจะเอาเขาทั้งหลายนี่แหละเป็นเพื่อนต่อไป แล้วก็ปล่อยให้เขาไปพักกัน

เมื่ออยู่กรุงเทพ ฯ ได้ยินเสียงแคน มันก็ยังงั้นแหละฮะ แต่วันนี้ ได้ยินเสียงแคนแล้ว หนูรู้สึกว้าเหว่เป็นบ้าเลย มองไม่เห็นทางด้วยว่าเมื่อไรจะได้มาหาคุณขา เพราะต้นเมษา ก็จะต้องฝึกภาคกองพันที่เลิงนกทา ตั้งแต่ ๑–๔ เม.ย. ต่อจากนั้น ต้องเริ่มฝึกครูฝึกทหารใหม่ เรื่อยไปจนทหารใหม่เข้ามา หนูก็หมดโอกาสเป็นตัวของตัวเองแล้ว ต้องปล้ำกับทหารใหม่เรื่อยไป

กระดาษและซองนี่ พ่อปรางเขาไปหามาให้ ราคารวมกัน ๑ บาท มีฟูลสแกป ๔ คู่ ซอง ๒ ซอง ปากกาก็ไม่รู้ตกที่ไหน ยืมของสิบเวรก็มีแต่หมึกแดงอย่างที่เขียนมานี่แหละ ลูกหนูคิดถึงคุณขาเสมอ แม้เวลาอยู่ด้วยกันเราจะขัดกันบ้างเถียงกันบ้าง แต่หนูอาจไม่เขียนจดหมายบ่อยนัก แต่ก็ขอให้รู้เถิดว่า หนูไม่เคยไม่คิดถึงแม่เลย โดยเฉพาะเวลาเย็น ๆ

อยู่นี่ไม่มีใครรบกวนสมาธิเลย ไม่มีเด็ก ๆ มายืมหนังสือ ไม่มีไอ้หนูมาตื๊อจะดูทีวี มันไม่มีอะไรเสียเลยจนคิดถึง แต่นั่นแหละฮะ คุณขาไม่ต้องห่วงหนูหรอก เพราะมันเพิ่ง ๓ วันยังใหม่นัก อยู่ต่อไปอาจชินก็ได้

หนูคิดถึงคุณขา คิดถึงพี่ ๆ ทุกคนเลย คิดถึงอีหนูบ้าด้วย อ้อ ! คิดถึงเพื่อนบ้าน ๓ ใบเถา รวมทั้งกล๊องและแชด ยังจินนี่อีก โอยสารพัดละฮะ ดูเหมือนจะคิดถึงปานด้วย เพราะมาเจอเด็กคนหนึ่ง พูดช้า ๆ ทำท่าคล้ายน้องแต่เล็กกว่านิดหน่อย หนูไม่เขียนต่ออีกละ

ขอให้คุณขามีความสุข และจัดการกับตัวของคุณขาได้อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องอยู่ลำพัง อีกสัก ๒ ปีลูกหนูคงจะได้ย้ายมาอยู่กับแม่ ต่ำกว่านั้นไม่มีหวังแน่

หนูรักคุณขา

ร.ต. ธนู จินดาลัทธ

ป.ล. หรือคุณขาจะมาอยู่ใกล้ ๆ หนูดี มาสมัครเป็นคนเลี้ยงเด็กกับพี่ของหมูเขาเอาไหมคะ คนเก่าเก่าเขาจะลา แกอยู่มาจนแก่ แต่ต้องทำกับข้าวให้เด็กอนุบาลด้วย

หนูรักแม่

บ๋อม

นี่เป็นจดหมายฉบับแรก และเป็นครั้งแรกที่ลูกต้องไปอยู่ไกลจากบ้าน

ผ.ส. ๖ ร.พัน ๓

๓๐ พ.ค. ๑๐

กราบคุณขาที่เคารพ

ลูกหนูได้รับจดหมายของคุณขาแล้ว ว่าจะตอบทันทีก็ไม่ว่าง เพราะกำลังเห่องานใหม่ที่ถูกใจ เป็นงานอดิเรกเมื่อหมดหน้าที่ทางราชการแล้วน่ะฮะ เดี๋ยวนี้บ่ายวันศุกร์ตั้งแต่ ๑๔.๐๐ น. หนูรับอาสาทำหน้าที่ครูพิเศษให้พี่สัน พอ ๑๔.๐๐ น. นักเรียนเข้าห้องประชุม หนูก็ไปบรรยายพิเศษ เล่านิทานบ้างสอนให้ร้องเพลงบ้าง หรืออะไรแล้วแต่จะคิดเห็นว่าเหมาะกับพวกเขา เด็ก ๆ น่ารักมาก ขณะนี้มีลูกศิษย์พิเศษอยู่ ๖ คนเรียนระบำญี่ปุ่น สอนเพียง ๒ วัน จำกันได้เกือบหมดแล้ว แต่ละคนน่ารักทั้งนั้น มีน้องตุ๊กตา, น้องหญิง, ไก่ต๊อก, น้องจู, นิดหน่อย และใหญ่ สาเหตุเนื่องมาจากเขาขอให้หัดระบำหงส์เหิรให้ใหม่ เขาเคยทำกันมาแล้ว แต่หนูเห็นว่า ระบำหงส์เหิร จัดเป็นยอดระบำบัลเล่ จะให้เด็กแสดงมันจะพะเยิบพะยาบกลายเป็นนกพิลาปมากกว่า เขามีเพลงญี่ปุ่นอยู่แผ่นหนึ่ง ฟังเข้าทีทำให้นึกถึงระบำจีนปลูกฝ้ายของสุนันทา หนูก็เลยให้เด็กลองดูที่อุบลก็ยังไม่มีใครเห็นแสดง เด็ก ๆ แกยังไม่รู้จักอายไม่รู้จักเล่นตัว บอกให้ทำยังไงก็ทำ โดยเฉพาะน้องหญิงลูกเจ๊กในตลาด น่ารักพั้นหลอ แต่ประสาทดี จับจังหวะเก่ง เดี๋ยวนี้เด็ก ๆ อนุบาล ติดบ๋อมกันเกรียวเชียวละ ไปถึงจะมีคนแอบมอง "มาแล้ว ๆ ท่านคนเก่ามาแล้ว" พอกลับเข้าห้องเรียนก็ไปถามครูว่า "ทหารคนนั้นทำไมเค้าถึงเก่ง เขาเรียนที่ไหน" บ้านเค้าอยู่ไหนคะ "แล้วพ่อแม่เขาชื่ออะไรคะ" ถามอย่างนี้จริง ๆ เราฟังกันแล้วยังอดขำอยู่ไม่ได้ ไปส่งเพื่อนที่สถานีรถไฟ ลูกศิษย์ก็กระตุกมือคุณแม่ "ครูคนนี้ละฮะ ไปเล่านิทานที่โรงเรียน"

บ๋อมกำลังเริ่มรักอุบล ฯ ก็พอดีจะต้องจากไปแล้ว เดี๋ยวนี้ใคร ๆ เขากำลังวิ่งเข้ากรุงเทพ ฯ กัน แต่ลูกหนูจะต้องนำลูกน้องบุกบ่า บ๋อมจะอยู่จนกว่ากองพันจะได้รับการผลัดเปลี่ยนกลับอุบล ฯ จึงค่อยคิดวิ่งเต้น ถ้ายังอยู่ในระหว่างปฏิบัติราชการอย่างนี้ บ๋อมจะไม่ยอมทิ้งทหาร กลับเข้ากรุงเทพ ฯ หรือที่ไหน ๆ เด็ดขาด คุณขาอย่าห่วงลูกมากนัก อย่าอยู่คนเดียว ไปเที่ยวเสียกับพี่ ๆ ไปหาพี่สีห์ ไปฟังพียงค์บ่นก็ยังดี คุณขาจะได้ไม่เหงา

ลูกหนูรักคุณขาคนเดียว

ธนู จินดาลัทธ

ดงชมภู

๒๓ ส.ค. ๑๐

กราบคุณขา สุดที่รักของลูกหนู

ลูกหนูได้รับจดหมายของคุณขาแล้วทั้งสองฉบับ "ไปเมืองชล" กับฉบับที่มีจดหมายของตุ่มอ่านแล้วดีใจมาก ก็เลยตอบทั้ง ๆ ที่วันนี้ยังไม่อยากทำอะไรเลย อะไร ๆ มันเงียบเหงาไปหมด หมวดของหนูเงียบกริบเลยทั้ง ๆ ที่วันนี้ก็อากาศดีพอสมควร ฝนฟ้าไม่ตก มีแดดอยู่บ้าง แต่วันนี้เขานำทหารที่จะปลดกลับไป ๓๐ กว่าคน หมวดของป๊อม ๗ คน มันเลยเงียบ และเพราะเรื่องนี้แหละที่ทำให้ลูกหนูอยากนั่งเงียบ ๆ คนเดียวมากกว่าทำอะไรทั้งหมด

เมื่อวานนี้ลูกหนูของคุณขากลับจากลาดตระเวน คุ้มครองพวกทำเขื่อนชลประทานน้ำอูน ตอนค่ำก็มาเตรียมพร้อม ทหารที่จะปลดสนุกกันพอสมควรดึกดื่นก็ไม่ยอมนอน เช้าตี ๕ กว่า ๆ มันก็มายืนเรียกหน้าบ้าน "ผู้หมวดครับ ผมมาลา" ลูกหนูก็ลุกออกไปพบไอ้เคนยืนทำหน้าซื่อ ๆ อยู่ ก็บอกให้มันโชคดีเดี๋ยวจะออกไปส่ง พอออกมาดูปรากฏว่ามันมากันทั้งหมด ยืนกันเต็มไปหมด ๗ คน มาไหว้ลา ลูกหนูพูดไม่ออกเลย ต้องหนีเข้าห้อง พวกมันก็ทำหน้าไม่สบาย ถึงแม้จะอยู่กันเพียงสองเดือนกว่า ๆ แต่ก็คิดถึงมันทุกคน ไอ้หนอมนี่อยู่บก. หมวดรบด้วยกัน กินด้วยกัน หาบน้ำหาข้าวให้หนู ปลูกบ้านปลูกช่องให้อยู่ หนูเองก็ปกครองมัน เสมอภาคกับทหารบก. หมวดอื่น ๆ ได้คอมเสียอีกจะใกล้ชิดกว่า เพราะมันบอบบาง (แต่มันก็มีน้ำอดน้ำทนดี ไปลาดตระเวนครั้งหนึ่ง ๆ มันก็แบกวิทยุยันป้ายหนูดูท่าไอ้หนอมมันกลับหน้ากลับหลังแล้วก็ปลงเหมือนกัน ว่าไอ้ที่เราเลี้ยงคนแล้วไม่ได้ผลเห็นจะไม่ใช่ที่ดวงชะตาของเราหรอก มันเป็นที่สันดานของคนมากกว่า แล้วก็ยังแอบภูมิใจเงียบ ๆ แถมเช็ดน้ำตาหน่อย ๆ ไม่ได้ว่า เพราะแม่อบรมมาอย่างนี้ ลูกหนูถึงปกครองลูกน้องได้เท่าที่เห็นนี่แหละ มันก็ไม่ใช่ว่าจะโอ๋ทหารเสียหมด แต่เราก็คิดอย่างที่คุณขาคิด คือไม่ลืมความเป็นเด็กนะฮะ

อย่างเช่นไอ้แปลง ออกไปแล้วเหมือนกัน เถียงนายสิบ ครั้งแรกเขามาขอเข้ากองรักษาการ ๓ วัน ลูกหนูสั่งเพิ่มเป็น ๕ วัน ออกมาได้สองวัน นายสิบเมามาคุยกันบนหัวนอนมัน มันก็บ่นหนวกหูนอนไม่หลับ นายสิบก็เรียกมันไปด่า ไล่ให้ไปนอน มันไปนั่งถือปืน ๆ คุมเชิงอยู่ ก็แล่นมาหาหนูขออนุญาตเตะมัน ขณะนั้นเกือบตีหนึ่งแล้วหนูก็บอกให้กลับไปนอนเสีย เช้าจะจัดการให้ กลับตื๊ออีก คงเหมือนนึกกระมั่ง เมาแล้วชอบตื๊อนะ ลูกหนูเลยขึ้นเสียงด่าเอา เพาะเขาใช้คำว่า "ถ้าผู้หมวดไม่จัดการ นายสิบก็ไม่มีความหมาย" ลูกหนูก็ให้เขากลับไปจัดการตัวเขาเองให้มีความหมายเสียก่อน เพราะไอ้ลักษณะลิ้นไก่สั้นคออ่อนเหม็นเหล้าพุ้งนี่นะ

รุ่งขึ้น หนูก็ประชุมพลทหาร นายสิบ แล้วเรียกแปลงซึ่งผ่านการสอบสวนแล้วออกมา กล่าวโทษว่า "ใช้วาจาไม่สมควรกับนายสิบ" ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ทำไมพวกเราไม่คิดถึงสมัยเข้ามาเป็นทหารใหม่ ๆ บ้าง สมัยเมื่อพวกเธอยังไม่มีความรู้ทางทหารเลย ยังเซ่อ ๆ ซ่า ๆ ใครช่วยสอนก็พวกผู้บังคับหมู่นี่แหละเป็นคนสอนความรู้ทางทหารให้ ต่อจากผู้หมวดอีกที สอนจนเธอสามารถทำการรบได้รอดตายและเอาชนะศัตรูจนเป็นสิงห์ภูพานตาม ๆ กัน นอกจากเป็นครู ผู้บังคับหมู่ ยังเป็นทั้งผู้บังคับบัญชาและพี่เลี้ยงของพวกเธออีกด้วย เขาช่วยเหลือเธอจนปีกกล้าขาแข็ง นี่เธอเห็นว่าอีกไม่กี่วันจะออกแล้วคิดจะล้างครูหรือยังไง คนเราถ้าไม่มีความกตัญญูเสียอย่างหนึ่งก็เลวกว่าสัตว์บางชนิดเสียอีก และเรื่องนี้ผู้หมวดถือมาก แม่ผู้หมวดสอนมาตั้งแต่เล็กจนโตว่า เกิดเป็นลูกผู้ชาย จะระยำแค่ไหน สัจจะกับกตัญญูสองประการนี้อย่าให้ขาดได้"

"ขอให้ทหารไปดูที่หิ้งหนังสือหัวนอนผู้หมวดมีรูปหนังสือพิมพ์ผู้ชายคนหนึ่งเด็กสองคน และผู้หญิงอีกคนหนึ่ง คนทางซ้ายสุดนั่นแหละท่านเป็นครูผู้หมวดมาตั้งแต่ชั้นปฐมและก็รักใคร่ผู้หมวดอย่างดี ชนิดรู้จักใจกัน เพราะความรักความกตัญญู ที่ผู้หมวดมีต่อท่านนั่นแหละขอให้เอาตัวอย่างผู้หมวดไว้" สำหรับแปลง ไปขอโทษผู้หมู่เสีย และคนอื่น ๆ อย่าเอาอย่างอีก ถ้ามีจะต้องลงโทษอย่างหนัก...

ไอ้แปลงถามว่า "จะให้ผมขอโทษอย่างไรครับ"

"กราบขอโทษ"

มันก็ไปคุกเข่าพนมมือหน้าผู้หมู่ แล้วก็ว่า "ผู้หมู่ครับ ผมมาขอขมา ที่ผมพูดจาล่วงเกินไป ขอให้ผู้หมู่อโหสิให้ผมด้วยเถิดครับ"

ผู้หมู่เขาก็ว่า "เอาละหมู่อโหสิให้แล้ว ต่อไปอย่าทำอีกก็แล้วกัน" แล้วลูกหนูก็ส่งมันกลับเข้ากองรักษาการ ๓ วัน รับโทษของมันต่อไป

อย่างนี้มันเข้าท่าดีกว่าเป็นไหน ๆ ใช่ไหมฮะ ถ้าไปเตะมันวันนั้นผู้หมู่อาจหายโมโหแต่มันล่ะ มันก็มีหัวใจเหมือนกัน แล้วทหารอื่น ๆ ล่ะ จะได้บทเรียนอะไรติดไปบ้างนอกจากว่า ถ้าผู้หมู่คนนี้เมา มึงอย่าขวางนะแกเตะตายก็เท่านั้น แล้วพวกเราก็ต่ำลงเหมือนสัตว์ ปกครองกันด้วยกำลัง ตัวที่มีกำลังมากคือนายฝูงอย่างนั้นหรือ

พอหมดเรื่องส่งทหารไปแล้วก็ต้องกลับเข้าห้อง นึกขอขมาครูบาอาจารย์ที่เราเคยทำฤทธิ์เอาไว้ นึกถึงหัวอกเรือจ้างทั้งหลาย ก็คงเหมือนลูกหนู นี่เหมือนกัน พอส่งเขาไปพวกหนึ่งแล้ว ก็นั่งน้ำตาคลอห่วงคนนั้นห่วงคนนี้ว่ามันจะเอาตัวรอดหรือไม่ นั่งคิดถึงเหมือนอะไรมันขาดหายไป พอพวกใหม่มาก็หันมาหาคนดิบเหล่านั้น ปรุงแต่งเขาต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าใครเขานึกถึงหน่อยก็เก็บไปดีอกดีใจ น่าสงสาร กุรุการวุฒฺโฑโส ทั้งหลายทั้งปวง นะฮะ

คิดถึงคุณขาสุดหัวใจ

ลูกหนูคนเดียวของคุณ

ดงชมภู

๑ ก.ย. ๑๐

กราบคุณขาสุดที่รักของลูกหนู

จดหมายของคุณมาถึงลูกหนูตอนเย็น ๆ เวลาที่ลูกนกกำลังเรียกหาแม่พอดี ลูกหนูอ่านแล้วก็เริ่มต้นนอนร้องไห้ ร้องจริง ๆ ร้องจนสะอื้นแม้แต่เวลาเขียนจดหมายนี่น้ำตาเจ้ากรรมก็ยังไหลออกมาอีก

ใครเขาจะว่าอย่างไรก็ตาม ลูกหนูไม่ว่าทั้งสิ้น เพราะถึงจะพูดจะอธิบายเขาก็ไม่เข้าใจอยู่ดี เหมือนอย่างประโยคที่ทหารมันล้อเพื่อนมันถึงจดหมายของเมียที่มันเขียนมาว่า "ลูกของเฮาก็ใหญ่แล้ว มันแล่นนำหลังปู่ของมัน น้องเอิ้น บ่หัวซาน้องเลย" ความก็ว่า "ลูกของเราก็โตแล้ว มันวิ่งตามหลังปู่ของมัน น้องเรียกไม่เชื่อ (ฟัง) เลย" ใคร ๆ ฟังแล้วก็หัวเราะ แต่เรามานั่งน้ำตาคลออยู่เป็นนานสองนาน เพราะเพียงประโยคเดียวนี้เองมันสะท้อนให้เห็นสภาพของครอบครัวและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชัดแจ้งถึงความสัมพันธ์ของสายโลหิต ความอาทรของเมียและความห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูก แต่เพื่อนเหล่านี้หรือจะมองเห็น

หรือที่ภรรยานายสิบหรือนายทหารก็ไม่ทราบ เคยเขียนจดหมายตอบสามีมาว่า "หมู่เขาเมือก็บ่เมือ นำหมู่จักเทื่อ ส่งมาแต่จดหมาย จดหมายมันจะเห็ดหยังได้" ฟังแค่นี้มันก็ขำและออกจะติดสัปดนอยู่ด้วย แต่หารู้ไม่ว่ามันฉายให้เห็นสัญชาตญาณของมนุษย์อย่างบริสุทธิ์ทีเดียว เพราะเมียคนไหนปฏิเสธได้ว่า เมื่อห่างอกผัวเป็นแรมเดือนมันมีความว้าเหว่ขนาดไหน คนที่ไม่เคยเลยเห็นจะต้องขอตรวจห้องนอนแน่ อารมณ์ว้าเหว่นิด ๆ โมโหหน่อย ๆ ระคนแหม่นไส้ ลูกหนูคิดว่าไอ้อย่างนี่แหละที่ดันประโยคข้างบนนั้นออกมา

สำหรับลูกหนู นั้น ประโยคของคุณขานี่กล่าวถึงมือเล็ก ๆ ของลูกหนูที่แตะลงบนหัวของตัวเองขณะที่คุณขาบอกว่า นี่คุณป๋อมนะคะ เพียงเท่านี้ลูกหนูก็อ่านตัวต่อไปไม่เห็นแล้ว เพราะสะอื้นและน้ำตามันบังหมด เมื่อเป็นเด็กลูกหนูก็ไม่เข้าใจเท่าใดนัก เพียงแต่รู้ว่าเขาทำอะไรที่ผิดไปจากที่คุณขาว่า แล้วมันไม่สบายใจ ถึงอย่างไรก็ต้องกลับมานั่งคุกเข่าเล่าให้ฟังจนได้ แต่เดี๋ยวนี้ลูกหนูเข้าใจแล้วว่าคุณขาผูกลูกเอาไว้ด้วยอะไร ความรัก น้ำใจ และ

เหตุผล ซึ่งฉลาดมาก และลูกหนูคิดว่าถ้าแม่อื่น ๆ จะลองผูกลูกแบบนี้ดูบ้าง คงลดอันธ-พาลได้ไม่น้อยทีเดียว หนูไม่ได้ว่าแม่คนอื่น จะรักลูกผิดหมดทุกคน ที่ถูกก็มี อาจจะดีกว่าคุณขาก็มี แต่ที่ผิดไปจากของเราก็มีมาก

ฝากกราบคุณป้าชดด้วยนะฮะว่าสิ่งที่ลูกหนูปรารถนาที่สุดเวลานี้ไม่ใช่ ชื่อเสียงจากการสังหาร ไม่ใช่บำเหน็จสองขั้น ไม่ใช่เงินเพิ่ม พ.ส.ร. แต่ขอเพียงการไปนอนหนุนตักคุณขาและไประบายอะไรๆให้ป้าฟังสัก ๑๐ วันเท่านั้นก็ยังไปไม่ได้ และจะให้คุณป้ามาก็ไม่ได้อีกนะแหละฮะเพราะทางมันลำบาก และลูกหนูไม่ได้อยู่ในสกลฯ ห่างจากสกลตั้ง ๘๐ กว่ากิโล และถึงมาโอกาสที่เราจะอยู่ใกล้กันก็ไม่ค่อยมี ทั้ง ๆ ที่บ้านพักในอำเภอหนูก็พอหาได้ไม่ต้องอยู่โรงแรมเลย เขาดีทั้งพ่อแม่และลูกสาว ไม่ใช่ของหนูหรอกฮะของรุ่นพี่เขา แต่ลูกหนูเคยไปค้างมาแล้ว แต่ก็ยอมให้คุณขากับคุณป้ามาไม่ได้ เพราะยิ่งมาอยู่ที่นี่หนูยิ่งห่วงใหญ่

รักคุณขาคนเดียว (เพราะยังไม่ได้รักใครอีกจริง ๆ
ไม่ต้องห่วงเรื่องลูกสะใภ้นะฮะ)

ลูกหนู

คุณขา สุดที่รักของลูก

วันนี้ ๒๗ กันยายน วันนี้เหมือนกัน เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๕ คุณขา ให้กำเนิดลูกหนูของคุณและหลังจากนั้น คุณก็ให้ความรัก ความดีไว้ในจิตใจของลูก ให้ความรู้ ให้การศึกษา เพื่อบ๋อมจะได้มีทางเดินของชีวิตที่ราบรื่น

"คุณขา" คุณคงจำวันหนึ่งได้มั้งฮะ วันเมื่อครั้งที่เราจะไปชะอำกัน แต่ไม่ใช่ไปชะอำกับพี่ไหม มันเป็นการไปชะอำเพื่อพบกับทะเลเป็นครั้งแรกของลูกหนูของคุณขา บ๋อมจำได้ว่า ตนเองตื่นเต้นจนทนไม่ไหว อยากรู้นักว่า ทะเลนั้นเป็นอย่างไร มันกว้าง กว้างมากแค่ไหน คลื่นละ คลื่นเป็นอย่างไร บ๋อมขอให้คุณขา วาดรูปรถไฟให้แล่นได้ และผลที่ออกมาก็คือ คลื่นซึ่งเป็นการถูกต้องที่จะอธิบายถึง Mave หรือคลื่น ทำให้บ๋อมมีความคิดว่าถ้าหากว่าเราเล่นคลื่นคงหมายถึง ( ) แต่มันไม่ยักใช่ แต่ถึงอย่างไรมันก็ให้ความสุขกับลูก ความสุขในการคิดคำนึง การจินตนาการ คุณขาเป็นคนหยิบยื่นอารมณ์แห่งศิลปให้กับลูก ทั้งทางสายเลือด และการอบรม จนรู้สึกตัวเองว่า เดี๋ยวนี้ สิ่งที่ลูกมีความสามารถมากที่สุด คือวิชาศิลปและรองลงไปคือความรู้ทางทหาร แล้วก็ภาพรถไฟกำลังแล่น หรือลูกคลื่นนี่เองที่ทำให้ลูกหนูของคุณสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตระกูล จินดาลัทธ สายคุณฟื้นผู้เป็นที่รักของเราทั้งสอง ทะเลที่คุณวาดอาจไม่สวยไม่เหมือน แต่ในจินตนาการของบ๋อมเวลาที่รู้ว่า ทะเลที่คุณตั้งใจจะให้บ๋อมเห็นนั้น กว้างใหญ่และงดงามเพียงไร ยิ่งกว่าน้ำที่สดใสของทะเลที่สัตหีบ และยิ่งกว่าความงดงามของทะเลที่แห่งใดทั้งสิ้น นั่นก็คือทะเลแห่งความรักของคุณขาที่มีต่อลูกหนู ทะเลแห่งความรักที่กว้างใหญ่ และลึกจนสุดที่ประมาณและสว่างไสวด้วยแสงแห่งพระคุณ อย่างนี้ใช่ไหมฮะ จึงทำให้ลูกหนูของคุณมีสิ่งหนึ่งที่เชื่อว่าตนเองมีเหนือคนอื่น ๆ อย่างแน่นอน นั่นคือ น้ำใจ

ลูกหนูขอให้ "คุณขา" จงมีความสุข ทั้งภพนี้และภพหน้าด้วยกุศลที่คุณขา สร้างมาเอง และความดีที่บ๋อมเคยทำมากำลังทำอยู่ และที่จะทำต่อไป

"คุณขา" เหนือสิ่งอื่นใด บ๋อมรักคุณขา รักมากฮะ มากที่สุด

นนร. ธนู จินดาลัทธ

โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี

๑๕ มกราคม ๒๕๑๑

บ้อม น้องรัก

พี่ไปส่งบ้อมกลับมาประเดี๋ยวเดียวก็ได้รับจดหมายฉบับนี้ เลยส่งมาให้พร้อมนี้ เกษมก็มาหา พี่ก็บอกว่าบ้อมกลับไปแล้ว ถ้าบ้อมต้องการอะไรทางอุบล ก็บอกมานะไม่ต้องเกรงใจ พี่จะส่งไปให้ หนังสือหนังหาก็มีจะเอาอย่างไหนก็บอก ขอให้บ้อมระมัดระวังตัวและรักษาสุขภาพให้ดี อากาศยิ่งหนาวมากเช่นนี้ พี่ ๆ ที่โรงเรียนอนุบาลคิดถึงบ้อมทุกคน

เด็กนักเรียนที่เขาถ่ายรูปบ้อมไว้ เขาอัดเสร็จแล้วจะส่งมาให้ บ้อมคอยดูก็แล้วกันนะว่า เขาแอบถ่ายตอนไหน คนที่เขานัดบ้อมไว้ว่าจะเอากล้องมาถ่ายรูปคุณครูน่ะ

สุดท้ายนี้ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยจงช่วยคุ้มครองบ้อมนะคะ

รักและคิดถึง

พี่สัน

อนุบาลอุบลราชธานี

๑๘ มกราคม ๒๕๑๑

คุณบ้อม น้องที่รัก

เมื่อวานนี้ ที่ ๑๗ พี่ได้รับโทรศัพท์จากพัน ๓ เขาถามว่า หมวดธนูอยู่ไหม พี่ พี่ตอบว่ากลับวาริชภูมิแล้ว เขาบอกว่าได้รับวิทยุให้กลับด่วน คำสั่งที่ให้กลับนี้คงสวนทางกัน หรือจะออกพร้อม ๆ กับคุณบ้อมไปถึง

ฟุตบอลคนแก่ในวันครูที่อุบล ฯ สนุกมาก เล่นเอาคนแก่เหนื่อยไปหลายวัน เตะถูกบ้างไม่ถูกบ้าง หกล้มหกลุก เรียกเสียงหัวเราะจากคนดูดังไปหมด ผลที่ได้ข้างละ ๑ ประตูเสมอกัน ส่วนครูสาว ๆ ๙๐ คน ก็ได้มาฟ้อนสลับสีสรรต่าง ๆ น่าดูมาก เพื่อให้นักฟุตบอลพัก งานเลิกก็พอดีเกือบค่ำ

วันนี้พี่ได้รับจดหมายของคุณบ้อม คงเป็นจดหมายของคุณแม่และได้ส่งมาพร้อมนี้ ระมัดระวังรักษาตัวให้ดี อากาศในป่าคงหนาวเย็นมาก หวัดก็ยังไม่หาย การเดินทางกลับวาริชคราวนี้ลำบากมากไหม พี่ดูนาฬิกากะเอาว่าเวลานี้เวลานั้นคุณบ้อมคงถึงที่นั่นที่นี่แล้ว

คิดถึง

พี่สัน

บ้านเบี่อย อ. สว่างแดนดิน

๒๑ ม.ค. ๒๕๑๑

กราบคุณขาสุดที่รักของลูกหนู

จกหมายของคุณขาถึงอุบลในวันที่ลูกหนูออกมาพอดี พี่สันเธอเอาใส่ซองยาว ส่งลงทะเบียนตามมาพร้อมกับจดหมายของเธอ ลูกหนูเลยส่งมาให้คุณขาดูด้วย จะได้รู้ว่าเธอรักและกรุณาลูกน้อยของคุณขาแค่ไหน ลูกหนูก็รักและเคารพเธอมากด้วย เธอทำหน้าที่แม่แทนคุณขาด้วย จัดเตรียมดูแลของตลอดจนเสื้อผ้าที่จะเอามาใช้ในป่า คิดว่าอะไรจะขาดเป็นต้องซื้อหามาให้ พี่สันให้เขาเย็บชุดนอนให้หนูใหม่ ซื้อเสื้อยืดคอปิดให้อีก ๒ ตัว ซื้อผ้าขาวม้าให้ด้วย คงเป็นเพราะเห็นหนูใช้แต่เสื้อคลุม เกรงจะมาวุ่นวายในป่า แล้วทีนี้ลูกหนูก็กลายเป็นลูกแหง่ของพี่สัน และคุณก็ต้องรู้ละว่า ลูกแหง่ของคุณขา ติดพี่สัน ต่อมาจากพี่ใจ

ลูกหนูฝากจูบ ฮิ๊ปโปของคุณขาด้วย หนูเรียกของหนูว่าคุณณัฐ ฝากขอบพระคุณพี่ ๆ ฝากความรักมายังพี่ยงค์

ถ้าแสงจันทร์และศรีอังคารมาหาคุณบอกด้วยว่าหนูคิดถึงมาก คิดถึงจริง ๆ ด้วยยิ่งมีครูมารำระบำนพรัตน์ให้ดูลองภูมิว่าถูกหรือไม่ ยิ่งคิดถึงน้องใจจะขาด อยากพบอยากอวดโมเดิร์นด๊านซ์ที่พี่ชายคิดหัดให้เด็ก จากนิทานอิสปเรื่องหมาป่ากับลูกแกะ

เจ้าตัวดีปรางเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าเขาดื้อ บอกเขาว่า ผู้หมวดสั่งมาว่า คุณย่านั่นแหละคือ ผบ. ของเจ้า และคุณย่ายังเป็น ผบ. ของผู้หมวดอีกด้วย

หนูรักและคิดถึงคุณขาเสมอ

ลูกหนู

หนองสรวง บ. ถ่อน สว่าง ฯ สกล ฯ

๔ กพ. ๑๑

กราบคุณขา สุดที่รักของลูก

ไอ้หนองสรวง หรือทุ่งทองกวาวที่ลูกหนูอยู่นี่นะฮะ มันชักจะไม่สดใสเหมือนแต่ก่อนเสียแล้ว เพราะในกลุ่มไผ่ที่ลูกหนูตั้งค่ายอยู่นี้นะมีผู้เขาอยู่ก่อนแล้ว ชาวบ้านเรียก ศรีจันทร์ เรื่องที่จะรู้ก็เพราะทหารคนหนึ่งเป็นเขมร มันให้ "ของ" กับรองผู้กองร้อยไปใช้ แล้วคงทำผิด "ของ" มันเลยคลั่ง และพอดีมันเคยไปถ่ายทุกข์ที่จอมปลวกกลางดงไผ่ที่นั่นมีศาลเล็ก ๆ อยู่ กลางคืนก็เริ่มเพ้อลงท้ายก็ออกวิ่งไล่เตะต่อยต้นไม้ พอจับมาได้มันก็บอกว่า "คุณมาเหยียบย่ำผมหลายวันแล้ว.... มาอยู่ก็ไม่บอก มาขี้รดบ้านผม ขโมยปลาผมกิน ไอ้คนบ้านถ่อนบ้านค้อ มันยังไม่เคยได้" ลูกหนูถามดูถึงเพื่อน ๆ มันบอกว่า กระต๊อบมุงสังกะสีมีบนโพนจริง เลยให้มันพาไปเอาบุหรี่กับเทียนไขไปจุดขอขมา

กลับมาก็ยังไม่ดีขึ้น ขอให้ไปก็ไม่ยอมจะเอาทหารสองคนลงน้ำเป็นลูกศิษย์ ถามจะกินอะไรก็ไม่ยอมเอา "ผมไม่เอา เสียใจแล้วไม่เอาอะไรทั้งนั้น" ตอนนี้ลูกหนูชักโมโหผีปุด ๆ แล้ว เลยบอกว่า "นี่ คุณนะฟังเราเดี๋ยวซิ จะว่าให้ฟังว่าที่แท้มาอยู่นี่นะเพราะเราไม่รู้ ถ้ารู้ว่าคุณอยู่ เราก็ไม่เข้ามาหรอก แล้วที่เรามานี่ก็มาราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมมติเทพเจ้า เจ้าของแผ่นดินไทยทั้งปวง ใจคอคุณที่เป็นคนไทยเหมือนกันจะไม่ช่วยในราชการสำเร็จเทียวรึ"

ผี "ไม่รู้ ไม่รู้ ผมไม่รู้ทั้งนั้น"

หนู "บ๊ะ ไอ้ห่า แล้วจะเอายังไงละเว้ย ถ้ามันแน่จริงทำไมไม่ปราบคอมมิวนิสต์ให้หมดละ พวกกูจะไม่ต้องลำบาก"

เสียงใครคนหนึ่งบอกว่า "ไปนะ เดี๋ยวจะเผาบ้านเสียหรอก"

"เอา ๆ เผา เก่งจริงเผาซี"

ลูกหนู "ไปเสีย ได้ยินไหมบอกให้ไป"

ผี "วันนี้ไม่ไป จะไปพรุ่งนี้ มึงไม่ได้มาช่วยกู กูเฝ้าปลาของกู"

ลูกหนู "ไอ้ห่า งั้นมันก็เห็นแก่ตัวมากนะซี พวกกูนี่เสียสละแม้แต่ชีวิตเพื่อชาติ มึงหวงแต่ปลา ที่มึงเองก็แดกไม่ได้ ไป ไปให้พ้น"

แล้วก็ถอดพระออกมา คล้องคอมัน มันดิ้นจนสร้อยขาด ลูกหนูเลยเอามากำเข้ากดลงบนปากมัน บอกว่า "ถ้ามึงเป็นผีจริงมึงต้องกลัวพระ คนดีนะเขาเคารพพระกันทั้งนั้น ถ้ามึงไม่ยอมไป มึงก็เลวมาก" แล้วก็สวดแผ่เมตตาให้มัน สวดยันทูร และตามแต่จะนึกได้" มันหัวเราะใหญ่ ลูกหนูโมโหมาก เลยด่ามัน

"ไอ้ห่าเอ๊ย ชาตินี้ก็ไม่ได้ผุดได้เกิดอยู่แล้ว ยังจะหาเวรใส่ตัวอีก อเวจีอยู่ตรงหน้ายังไม่รู้ ไปไปเสีย มึงต้องไป" พอตวาดมันก็สงบไปพักหนึ่ง พอลุกขึ้นมาเอาพระออกมันก็เอาอีก เลยให้ทหาร ๑ หมู่ไปตามชาวบ้านออกมา หมอผีเขาก็มาจัดการเข้าทรงถามทักว่าเป็นอะไร พักเดียวก็สั่นพั่บ ๆ พูดเขมร บอกว่าผิดของที่เพื่อนหมู่เดียวกันยืมไปใช้ และผิดที่ไปขี้รดบ้านของศรีจันทร์เขา เขาอยากได้เหล้าไห ไก่ตัว หมู่ดำ หมู่ด่อน และควาย

"ตายห่า กูจะเอาเงินที่ไหนให้แม่มันล่ะ" ลูกหนูนึก หมอผีเขาก็จัดขันธ์ ๕ และขอข้าวเหนียวมาปั้นเลี้ยงผีที่หนึ่งก่อนแล้ว เอาน้ำมนต์มาเป่ามันเข้าก็สงบ ซึ่งความจริงมันสงบก่อนหน้านี้แล้ว ตอนมันสร่างแล้วเราเอาน้ำให้มันกิน ชาวบ้านบอกว่า "ไม่ต้องครบหรอก หมู่ดำหมู่ด่อน อะไรก็สมมติเอา เพียงแต่ขอให้มันออกตอนนี้ก่อนเท่านั้น ไปแล้วเลี้ยงอะไรก็สมมติเอา เลยค่อยสบายใจ บอกให้เขาจัดมาแล้วเอาตังค์ที่ลูกหนู กว่าจะได้นอนสองยามกว่า นึกในใจโรงเรียนนายร้อยน่าจะเพิ่มหลักสูตรไล่ผีอีกอย่างหนึ่งนะฮะ ลูกหนูก็ยังคงอยู่กับเขาไปก่อน จนกว่าทางการจะสั่งย้าย หนูไม่กลัวหรอกผีอันธพาลแบบนี้ หรือคุณขาว่าอย่างไร

ยิ่งคิดยิ่งโมโห ขนาดลูกหนูบอก เวลานอนก็สวดมนต์ทุกวัน มันยังบอกไม่ได้ยินอีก

วันนี้ลูกหนูจบละนะฮะ วันหน้าผีมันว่าอย่างไรจะเล่ามาให้ฟังอีก

คิดถึงคุณขาเสมอ

ลูกหนู

บ. ถ่อน

๖ ก.พ. ๑๑

กราบคุณขาสุดที่รักของลูกหนู

จดหมายฉบับล่าของคุณขา ลูกหนูได้รับแล้วฮะ ขอบพระคุณคุณพี่วิศิษฎ์มากที่กรุณาบ้อม แต่เรื่องที่แนะนำไปเห็นจะต้องงดไว้ก่อนดีกว่า – – –

ลูกหนูกินได้นอนหลับ เป็นหน่วยที่มีความสมบูรณ์พูลสุขที่สุดในจังหวัดสกลนคร ลูกน้องของหนูบางวันก็มีน้ำแข็งกิน มีแขกมาเยี่ยมค่ายเป็นการปลอบขวัญ เมื่อวันก่อนหนูไปเยี่ยมชาวบ้าน ออกลูกแฝดตายไปคนหนึ่ง อยู่ลำพังกับยายแก่ ผัวมันเข้าป่า เป็นผีกินควายไปแล้ว แกทำท่าดีใจมาก แล้วหนูก็เลยเอานมกับน้ำตาลของหนูไปถวายพระที่วัดป่าบ้านถ่อน มีพวก ป.ช.ป. ร่วมไปด้วย อย่าตกใจนะฮะ แม้จะเป็น ป.ช.ป. หญิง หนูไม่ได้วุ่นวายอะไรนะฮะ หนูถือเป็นเพียงเพื่อนร่วมรบและเพื่อนใจ

หนูรักคุณขาคนเดียว

ลูกหนู

ป.ล. คุณขา ช่วยเอารูปของลูกหนูชุดออกสนามทั้งหมด รวมไว้ในที่เดียวกันนะฮะ กลับไปหนูจะติดอัลบั้มเอาไว้ให้ลูกของลูกหนูเขาดู

รักแม่

ลูกหนู

แต่พอวันที่ ๑๐ ก.พ. ๑๑ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. เศษ ลูกหนูก็เสียชีวิต รูปที่รวบรวมไว้ ก็ยังคงอยู่ เสร็จธุระแล้วข้าพเจ้าก็จะเก็บเข้าอัลบั้ม แต่ก็คงจะมีแต่หลาน ๆ ที่เป็นผู้ดู เพราะลูกที่หนูพูดมาในจดหมาย ไม่มีโอกาสมาเกิดเสียแล้ว.

แม่

พิมพ์ที่: หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภัณฑ์ (โรงพิมพ์การศาสนา)
นายพยุง ทิพย์เนตร ผู้จัดการและผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. ๘๑๒๓๕๐